

Paper

Ontwikkelingen rente Wlz zorginstellingen 1993-2017

Annemieke Vermeulen

November 2018

Inhoud

Samenvatting 3

1. Inleiding 3

2. Beschrijving van het onderzoek 4

- 2.1 Populatie 4
- 2.2 Onderzoeksmethode 4
- 2.3 Bronnen 5
- 2.4 Opmerkingen bij de tabellen en figuren 7

3. Financiële kengetallen zorginstellingen 8

- 3.1 Lang- en kortlopende schulden en kapitaallasten naar sector 8
- 3.2 Representativiteit uitgevoerde analyse 10

4. Lang krediet 11

- 4.1 Spreiding van rente lang krediet 11
- 4.2 Kapitaalmarktrente 13
- 4.3 Rente lang krediet naar sector 14
- 4.4 Rente lang krediet naar grootteklasse totale bedrijfsopbrengsten 15
- 4.5 Rente lang krediet naar looptijd van de lening 16
- 4.6 Rente lang krediet naar solvabiliteit, weerstandsvermogen en rentabiliteit 17
- 4.7 Rentelasten lang krediet 19

5. Kort krediet 21

- 5.1 Rente Euribor en normrente NZa voor kort krediet 21
- 5.2 Rente Euribor, jongste 10-jarige staatslening en 10-jaars IRS Euro 22

6. Conclusie 22

7. Tabellenbijlage 24

- 7.1 Tabellen bij hoofdstuk 3 24
- 7.2 Tabellen bij hoofdstuk 4 26
- 7.3 Tabellen bij hoofdstuk 5 34

Literatuur en bronnen 35

Begrippen 35

Trefwoorden 37

Afkortingen 38

Samenvatting

Afgelopen jaren ontvingen Wlz- en voorheen AWBZ-zorginstellingen een gegarandeerde vergoeding voor hun kapitaallasten van zorgvastgoed via het wettelijk budget. Tot de kapitaallasten worden rentelasten, afschrijvingen en huur gerekend. Vanaf 2012 moeten zorginstellingen integrale tarieven hanteren waarbij een vergoeding is inbegrepen voor de kapitaallasten. Het is belangrijk dat de tarieven gebaseerd worden op een reële vergoeding van de rentelasten. In dit rapport wordt de ontwikkeling in de afgelopen vijftientig jaar geschetst van de werkelijke rentepercentages en rentelasten. Verder wordt het verschil bekeken tussen de werkelijke rente en de kapitaalmarktrente.

De rentepercentages waarvoor zorgconcerns langlopende leningen afsluiten verschillen sterk. De spreiding van de rente is sinds de introductie van de rentenormering in 1996 afgenomen, maar vanaf 2011 neemt de spreiding weer toe. Vanaf 2007 wordt de afstand tussen de afgesloten rentepercentages en de kapitaalmarktrente steeds iets groter. Hierbij liggen de afgesloten rentepercentages boven de kapitaalmarktrente. Tussen afgesloten rentepercentages en sector is geen duidelijk verband zichtbaar. Er is wel een mogelijke relatie met de grootteklasse van de totale bedrijfsopbrengsten. Zo is zichtbaar dat vanaf 2011 de kleine zorgconcerns leningen met hogere rentes hebben afgesloten dan de overige zorgconcerns. In de uitkomsten van dit onderzoek lijkt de looptijd in jaren van de lening niet direct van invloed op het gerealiseerde rentepercentage. De kapitaalmarktrente in een bepaald jaar lijkt van grotere invloed.

De Wlz-concerns uit de steekproef hebben gezamenlijk 28,6 miljard euro aan totale bedrijfsopbrengsten en vertegenwoordigen 92,23 procent van de totale bedrijfsopbrengsten van alle Wlz-concerns.

1. Inleiding

Voor de beleidsontwikkeling van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) is er behoefte aan inzicht in de ontwikkeling, over de afgelopen vijftientig jaar, van de werkelijke rentelasten van zorginstellingen die geheel of grotendeels gefinancierd worden vanuit de Wlz.

Aanleiding voor deze vraag is de afschaffing van het zogenaamde bouwregime per 1 januari 2009 en de introductie van integrale tarieven inclusief kapitaallasten per 1 januari 2012. Voor de afschrijvingskosten zijn nieuwe termijnen vastgesteld. Voor de vergoeding van de rentelasten moeten nieuwe rentepercentages worden vastgesteld. Voor 2017 wordt gerekend met een rente van 5 procent voor de normatieve huisvestingscomponent (NHC) en 4 procent voor de normatieve inventaris component (NIC)¹⁾.

¹⁾ NZa, Beleidsregels BR/REG-17139, Tarieven normatieve huisvestingscomponent (NHC) en normatieve inventaris component (NIC) bestaande zorgaanbieders, 2017.

Het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) heeft daarom het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) gevraagd om tabellen en figuren samen te stellen die inzicht geven in de relatie van de door de Wlz-zorginstellingen werkelijk betaalde rente met de algemene kapitaal- en geldmarktrente. Dit rapport is een herhaling van eerdere onderzoeken, waarbij de resultaten in dit rapport zijn gebaseerd op recente jaarrekeningen 2017. Het laatste onderzoek was op basis van jaarrekeningen 2016.

In dit onderzoek is de ontwikkeling van de rente van langlopende leningen bekeken over de jaren 1993-2017. Deze analyses zijn gebaseerd op de gegevens over leningen die zorgconcerns tot eind 2017 zijn aangegaan. Naast de afgesloten rentepercentages zijn ook de looptijd van de leningen en de grootte van de totale bedrijfsopbrengsten van het zorgconcern in het onderzoek meegenomen. Afzonderlijke analyses zijn uitgevoerd voor de sectoren Geestelijke Gezondheidszorg (GGZ), Gehandicaptenzorg (GHZ) en Verpleeghuis- en Verzorgingshuiszorg (VV).

2. Beschrijving van het onderzoek

2.1 Populatie

De populatie in dit onderzoek bestaat uit zorgconcerns met als hoofdactiviteit GGZ met overnachting, GHZ of VV, die geheel of gedeeltelijk gefinancierd worden vanuit de Wlz. Enkele GGZ-zorgconcerns uit de GGZ-populatie in dit onderzoek zijn geheel of gedeeltelijk Zvw-gefinancierd en ontvangen geen Wlz-financiering. De cijfers over de Wlz-zorginstellingen worden vergeleken met de cijfers over ziekenhuiszorg (ZKH) en thuiszorg (T).

2.2 Onderzoeksmethode

Voor de berekeningen van de uitkomsten vormen de overzichten van langlopende leningen per zorgconcern uit de jaarrekeningen de basis. Wlz-zorginstellingen zijn conform de regeling jaarverslaggeving verplicht om deze overzichten op te nemen in de jaarrekening. Per lening worden gegevens verstrekt over werkelijk betaalde rente, hoofdsom, looptijd, restschuld en aflossingen. Het voor dit onderzoek samengestelde bestand met leningengegevens is afkomstig uit de door zorgconcerns gedeponeerde jaarrekeningen bij het CIBG via het portaal DigiMV. Op basis van dit bestand zijn diverse analyses uitgevoerd.

Voor de vergelijking van de gegevens per lening met de uitkomsten uit de statistiek Zorginstellingen van het CBS zijn de individuele leningengegevens per zorgconcern geaggregeerd naar het niveau van het totale zorgconcern. Dit is nodig omdat de gegevens uit de statistiek Zorginstellingen alleen op het niveau van het totale zorgconcern beschikbaar zijn. De indeling van de individuele leningengegevens van een zorgconcern

naar sector en naar grootte van de totale bedrijfsopbrengsten van het zorgconcern volgt uit de koppeling per zorgconcern met de microdata uit de statistiek Zorginstellingen via het Zorgeenhedenregister van het CBS. In dit Zorgeenhedenregister zijn alle zorgconcerns naar hoofdactiviteit ingedeeld in een klasse van de StandaardBedrijfsindeling (SBI) 2008.

2.3 Bronnen

Overzicht langlopende leningen uit jaarrekeningen (CIBG)

Zorginstellingen die geheel of gedeeltelijk gefinancierd worden uit de Zvw of de Wlz (voorheen de AWBZ) moeten vanaf 2007 elk jaar verantwoording afleggen over de manier waarop zij hun geld besteden. Die verantwoording doen ze aan de hand van het 'Jaardocument Zorg en Jeugd', dat door het CIBG wordt verzameld. Het Jaardocument bestaat uit drie onderdelen: het maatschappelijke verslag, kwantitatieve variabelen in 'DigiMV' en een (model)jaarrekening. Ook bevat DigiMV een sectorspecifieke opvraag (bijv. productiegegevens) en gegevens over langlopende leningen.

De aangeleverde gegevens uit het onderdeel 'overzicht langlopende leningen' zijn naar een database overgebracht. In het overzicht langlopende leningen geeft het zorgconcern aan welke leningen gedurende het jaar zijn afgesloten en/of afgelost. Van leningen die in eerdere jaren zijn afgesloten, wordt de datum van afsluiting, het rentepercentage en de resterende looptijd opgegeven. Tussentijdse rentewijzigingen worden meestal direct in het overzicht aangepast. De afsluitingsdatum blijft daarbij in vrijwel alle gevallen ongewijzigd, evenals de (totale) looptijd van de lening.

Gaafgemaakte DigiMV-data (CBS)

Vanaf 2015 wordt de voormalige AWBZ-zorg gefinancierd uit andere wetten: de Wet langdurige zorg (Wlz), Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), Zorgverzekeringswet (Zvw) en Jeugdwet. De opbrengstenstructuur van zorginstellingen is daardoor gewijzigd en om die reden is bij de statistiek Zorginstellingen overgegaan op een volledige dekking van de beschouwde populaties inclusief privaatgefinancierde zorg. Van de kleine ondernemingen²⁾ worden vanaf 2015 slechts enkele variabelen omtrent werknemers en zelfstandigen meegenomen. Verder worden vanaf 2015 de dagbehandelcentra voor geestelijke gezondheidszorg (GGZ) niet meer in de statistiek zorginstellingen beschreven, maar meegenomen in de statistiek praktijken van psychiaters en dagbehandelcentra voor de GGZ. Hierdoor wordt bij de statistiek Zorginstellingen voor de GGZ vanaf 2015 uitsluitend de populatie GGZ met overnachting gevolgd.

Het CBS heeft vanaf 2006 geaggregeerde statistieken samengesteld over zorginstellingen op basis van DigiMV-data (zie literatuur en bronnen). Waar nodig is de data door het CBS op basis van diverse controles gecorrigeerd en/of aangevuld. Zorginstellingen zonder DigiMV-opgave zijn in de statistiek verwerkt door ophoging van de beschikbare data. Voor 2015 ging dit op basis van het wettelijk budget, vanaf 2015 gaat dit op basis van de banengegevens van de Polisadministratie van de Belastingdienst en het UWV.

²⁾ Ondernemingen met minder dan 10 werknemers óf bedrijfsopbrengsten van minder dan 700 000 euro óf totaal activa van minder dan 350 000 euro.

Zorginstellingen worden in de DigiMV-data op concernniveau weergegeven. Naast de hoofdactiviteit van het concern worden ook alle nevenactiviteiten meegenomen in de statistische beschrijving. Dit betekent bijvoorbeeld dat een concern dat naast een ziekenhuis ook een klein verpleeghuis heeft, in zijn geheel op basis van hoofdactiviteit als ziekenhuis is getypeerd.

De doelpopulatie van dit rapport bestaat uit zorgconcerns met de volgende klasse van de StandaardBedrijfsIndeling (SBI) voor 2008 uit het Algemeen Bedrijfsregister (ABR):

2.3.1 Aantal zorgconcerns per SBI-klasse, 2017

	Hoofdactiviteit	Aantal zorgconcerns
86101 t/m 86103	Ziekenhuiszorg (ZKH)	84
86104	Geestelijke gezondheidszorg (GGZ) met overnachting	136
8720 + 87301	Gehandicaptenzorg (GHZ)	395
8710 + 87302 + 88101	Verpleeghuiszorg, Verzorgingshuiszorg en Thuiszorg (VT)	917

Bron: CBS.

Tot de SBI Ziekenhuiszorg (ZKH) behoren de universitaire medische centra, algemene ziekenhuizen en categorale ziekenhuizen en revalidatie-instellingen. Op Statline wordt verpleging, verzorging en thuiszorg (VVT) als één sector gerekend. Om voor dit rapport toch getallen voor de verpleging en verzorging enerzijds en de thuiszorg anderzijds te berekenen, is deze sector gesplitst. VVT-concerns zijn in de sector verpleging en verzorging (VV) geplaatst als zij binnen de SBI '8710 Verpleeghuizen' of '87302 Verzorgingshuizen' vallen. De sector thuiszorg (T) bestaat uit ondernemingen in de SBI '88101 Thuiszorg' met de kanttekening dat ondernemingen met meer intramurale Wlz-budgetten dan extramurale Wlz-budgetten bij de VV zijn meegeteld.

Geld- en kapitaalmarktrente (DNB)

De Nederlandsche Bank (DNB) publiceert op de eigen website diverse reeksen met rentetarieven. Voor dit onderzoek is de Euribor/Aibor (eenmaands, driemaands en twaalfmaands) gebruikt ter vergelijking van de kortlopende rente. Voor vergelijking van de langlopende rente is de kapitaalmarktrente 'jongste tienjarige staatslening' en de 10-jaars Euro Interest Rate Swap (IRS) overgenomen. Naast de tienjaars staatslening zijn ook gemiddelde rentes meegenomen van de korte en middellange staatslening.

Als maatstaf van de kapitaalmarktrente wordt vaak naar staatsleningen gekeken. Gezien het lage debiteurenrisico (risico dat er niet betaald wordt) bij een Nederlandse staatslening, geldt dit tarief vaak als een soort basistarief. Andere leningen met hogere risico's kennen dan een renteopslag voor dat hogere risico, waarbij geldt dat de opslag hoger wordt, naarmate het debiteurenrisico hoger wordt. Bovendien geldt normaal gesproken dat de rente hoger wordt bij een langere looptijd. Ook bij hypotheek- en consumptieve leningen is de kapitaalmarktrente belangrijk. Bij leningen met een langere renteperiode, bewegen de hypotheekrente en de leenrente vaak mee met de kapitaalmarktrente.

De Euribor rentetarieven worden in de financiële wereld gebruikt voor het vaststellen van rentes voor allerlei afgeleide producten, zoals hypotheekleningen, spaarrekeningen en renteswaps. Bij hypotheekleningen, spaarrekeningen met een korte rentevaste periode, is de hoogte van de hypotheekrente, spaarrente en leenrente daardoor nauw verbonden met de renteontwikkeling van het Euribor tarief met een vaste opslag.

De renteswap (Interest Rate swap of IRS) is een ruiltransactie die geschiedt op een internationale financiële markt, waarbij partijen de rentebetalingen gedurende de looptijd, of een deel van de looptijd, tegen elkaar ruilen. Na het verstrijken van deze tijd worden ze weer teruggenomen, zodat bijvoorbeeld het koersrisico wordt uitgesloten en beide partijen kunnen profiteren van een comparatief voordeel dat een van de partijen geniet. De koper van een renteswap probeert zich tegen (rente)risico's te beschermen. De koper kan zo kiezen om een lopende lening tegen een variabele rente niet om te zetten in een nieuwe lening, maar met de swap het renterisico af te dekken. In dit rapport wordt uitgegaan van de 10-jaars Euro Interest Rate Swap.

2.4 Opmerkingen bij de tabellen en figuren

Betekenis jaren in figuren

De in dit onderzoek getoonde overzichten van rentepercentages naar jaren zijn gebaseerd op de overzichten van langlopende leningen uit de jaarrekeningen van het verslagjaar 2017. De jaren verwijzen hierin naar het jaar waarin een lening is afgesloten. Dit jaar komt niet altijd overeen met het jaar waarin het huidige rentetarief is ingegaan. Reden hiervoor is dat in de meeste gevallen de afsluitingsdatum en looptijd bij tussentijdse rentewijziging niet worden aangepast in het overzicht.

Bronvermelding

De bronvermelding bij de figuren en tabellen verwijst naar de gebruikte data voor het samenstellen van de specifieke figuur of tabel. Indien alleen gegevens uit de 'overzichten langlopende leningen' van de jaarrekeningen 2017 zijn gebruikt, bijvoorbeeld in een overzicht gemiddelde rentepercentages naar jaren, wordt de bron 'jaarrekeningen 2017' vermeld. In geval van aanvulling met populatiegegevens uit de statistiek Zorginstellingen, bijvoorbeeld gebruik van 'Totale bedrijfsopbrengsten', is de bronvermelding 'CBS' opgenomen. De bron 'DNB' verwijst naar de rentetarieven 'Euribor' (rente kort krediet) en/of korte (3-5 jaar), middellange (5-8 jaar) en tienjarige staatsleningen (rente lang krediet) van De Nederlandsche Bank (DNB). Tenslotte verwijzen de bronnen 'Wallich & Matthes' en 'Zanders' naar de overzichten van de 10-jarige IRS Euro. Tot 2017 ontving het CBS voor het opstellen van dit rapport data over de 10-jarige IRS Euro van obligatiehandelaar Wallich & Matthes. In 2017 is gebruik gemaakt van de maandelijkse economische overzichten van Zanders Treasury & Finance Solutions.

Totale populatie of steekproef?

De grafieken en tabellen in hoofdstuk 3 beschrijven de totale populatie zorginstellingen voor de SBI klassen GGZ met overnachting, gehandicaptenzorg en verzorging- en verpleeghuiszorg (zie ook tabel 2.3.1), inclusief ophogingen. Voor een groot deel van deze instellingen zijn leningengegevens beschikbaar uit de overzichten van langlopende leningen uit de jaarrekeningen. De resultaten in hoofdstuk 4 zijn gebaseerd op deze leningengegevens uit de jaarrekeningen en beschrijven niet de totale populatie, maar

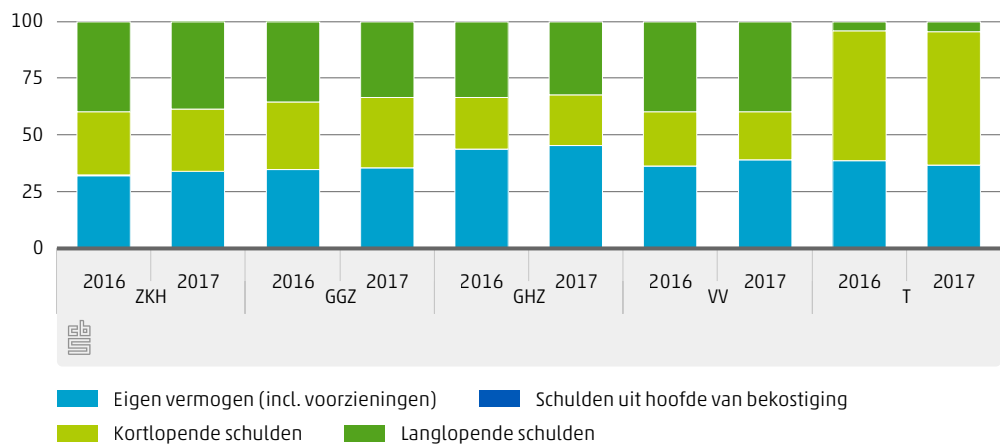
alleen een representatieve steekproef. Enige uitzondering hierop is tabel 7.2.9 waarin de berekende rentelasten op basis van de gegevens uit de jaarrekeningen zijn opgehoogd tot populatietotalen.

3. Financiële kengetallen zorginstellingen

3.1 Lang- en kortlopende schulden en kapitaallasten naar sector

De opbouw van de schuldenlast van zorgconcerns kan sterk verschillen. Dit heeft voor een belangrijk deel te maken met het type activa (bezittingen). Een zorgconcern met veel materiële vaste activa, trekt hiervoor veelal langlopende kredieten aan. In geval van meer kortdurende verplichtingen, wordt eerder kortlopend krediet aangetrokken. Dit verschil is duidelijk te zien bij de VV en de thuiszorg (T). Thuiszorgactiviteiten zijn veelal extramuraal van karakter. Dit betekent dat het aandeel materiële vaste activa (o.a. gebouwen) bij de thuiszorg naar verhouding veel lager is dan bij de VV, die vooral intramuraal plaatsvindt. In figuur 3.1.1 is zichtbaar dat het aandeel opgenomen kortlopende leningen bij thuiszorgconcerns veel groter is dan bij VV-concerns. Bij alle sectoren is het aandeel eigen vermogen toegenomen ten opzichte van 2016. In 2017 zijn zowel de aandelen kortlopende schulden als de aandelen langlopende schulden over het algemeen ongeveer gelijk gebleven. Uitzondering hierop is de thuiszorg, waar het aandeel kortlopende en langlopende schulden toeneemt en het aandeel eigen vermogen afneemt tussen 2016 en 2017.

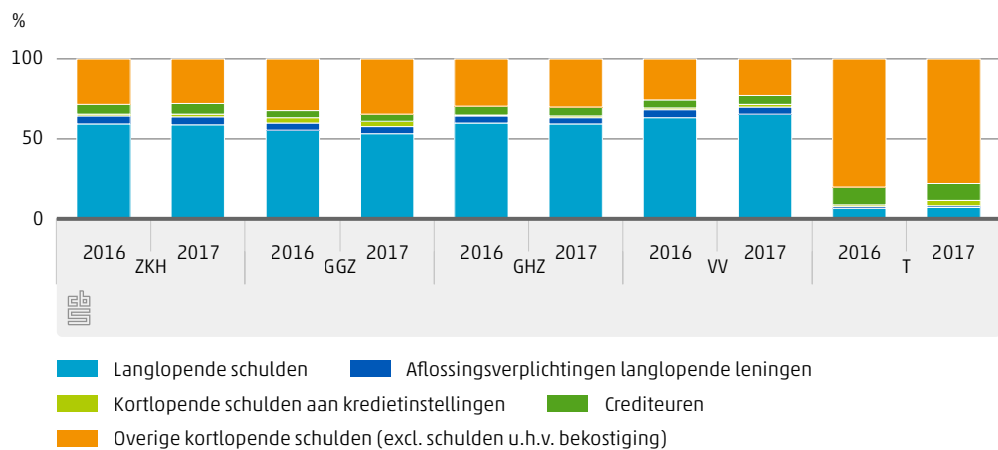
3.1.1 Procentuele verdeling balans passiva, 2016-2017

Bron: CBS,

De opbouw binnen de kort- en langlopende leningen is zichtbaar in figuur 3.1.2. Voor de meeste sectoren varieert het aandeel langlopende leningen in 2017 van 53,0 tot 65,4 procent. Een uitzondering vormt de thuiszorg met een kleiner aandeel van 7,0 procent in 2017. In alle sectoren, behalve de GGZ en de GHZ, is het aandeel schulden aan kredietinstellingen toegenomen ten opzichte van 2016. Het onderscheid tussen kort- en langlopende leningen ligt in de jaarrekening op 1 jaar. De langlopende leningen hebben een (resterende) looptijd van langer dan 1 jaar. De aflossingverplichtingen van langlopende leningen worden in de jaarrekening (en DigiMV) als afzonderlijke post opgenomen onder de kortlopende leningen. Deze leningen, die een oorspronkelijke looptijd hebben van langer dan één jaar, verschuiven het laatste jaar naar de kortlopende schulden. Deze aflossingverplichtingen worden door de zorgconcerns ook meegenomen in het 'overzicht langlopende leningen' in de jaarrekening.

3.1.2 Procentuele verdeling langlopende en kortlopende schulden, 2016-2017

Bron: CBS,

De afgelopen jaren ontvingen zorginstellingen een gegarandeerde vergoeding voor hun kapitaallasten via het wettelijk budget. Tot de kapitaallasten worden financiële lasten, afschrijvingen en kosten van huur en lease van kapitaalgoederen gerekend. Vanaf 2012 moeten zorginstellingen integrale tarieven hanteren waarbij een vergoeding is inbegrepen voor de kapitaallasten. In combinatie met prestatiebekostiging loopt een zorginstelling hierdoor het risico dat kapitaallasten niet volledig worden gedekt als niet 100 procent van de geplande omzet wordt gehaald. Zie tabel 3.1.3 voor een overzicht van de kapitaallasten van zorgconcerns in 2017. Voor elke zorgsector bedraagt het aandeel van de financiële lasten (waarvan het merendeel rentelasten betreft) ongeveer 1,03 tot 1,75 procent van de totale lasten.

3.1.3 Kapitaallasten zorgconcerns naar sector, 2017

	Afschrijvingen	Huur	Financiële lasten	Subtotaal Kapitaallasten	Overige bedrijfslasten	Totale bedrijfslasten (incl. financiële lasten)
	mln euro					
ZKH	1 668	159	476	2 303	24 827	27 130
GGZ	240	175	72	487	4 996	5 483
GHZ	446	382	95	923	8 274	9 197
VVT	829	655	248	1 732	15 308	17 040
Totaal	3 187	1 372	890	5 449	53 420	58 850
	% aandeel					
ZKH	6,15	0,59	1,75	8,49	91,51	100,00
GGZ	4,38	3,19	1,31	8,88	91,12	100,00
GHZ	4,85	4,15	1,03	10,04	89,96	100,00
VVT	4,88	3,85	1,45	10,18	89,82	100,00
Totaal	5,41	2,33	1,51	9,26	90,74	100,00

Bron: CBS.

Kijkend naar het totale aandeel kapitaallasten in de totale bedrijfslasten van zorgconcerns, komt naar voren dat bij de VVT-instellingen het aandeel kapitaallasten het grootst is en bij de ziekenhuizen het kleinst. Bij GGZ-instellingen is het aandeel afschrijvingen in de totale bedrijfslasten het laagst. Bij de ziekenhuizen daarentegen het hoogst. De ziekenhuizen hebben een laag aandeel aan huur in de totale bedrijfslasten.

3.2 Representativiteit uitgevoerde analyse

De analyse is uitgevoerd op jaarrekeningen van 505 Wlz-zorgconcerns (GGZ, GHZ en VV en exclusief T). Deze Wlz-concerns uit de steekproef hebben gezamenlijk 28,6 miljard euro aan totale bedrijfsopbrengsten en vertegenwoordigen 92,23 procent van de totale bedrijfsopbrengsten van alle concerns in de SBI klassen GGZ met overnachting, gehandicaptenzorg en verzorging- en verpleeghuiszorg. In tabel 3.2.1 is zichtbaar dat voor de meeste Wlz-sectoren van een voldoende groot aantal zorgconcerns leningengegevens beschikbaar zijn. Voor de GGZ en de GHZ is de respons voor wat betreft het aandeel instellingen lager, maar voor wat betreft het aandeel in de totale bedrijfsopbrengsten is de respons voldoende. Qua aantal zorgconcerns is de dekkinggraad ook bij de thuiszorg laag, maar qua aandeel in de eindstand goed. Dit komt doordat kleine thuiszorginstellingen veelal geen langlopende leningen hebben. In tabel 7.1.3 in de bijlage worden de cijfers verder uitgesplitst naar grootteklasse van de totale bedrijfsopbrengsten. Op basis hiervan (tabellen 3.2.1 en 7.1.3) lijkt het goed mogelijk representatieve uitkomsten te publiceren over rentepercentages en rentelasten van Wlz-zorgconcerns.

3.2.1 Representativiteit onderzoek naar sector, 2017

	Aantal zorgconcerns		Totaal bedrijfsopbrengsten			Totaal eindstand (restschuld) langlopende leningen, incl. aflossingsverplichtingen langlopende leningen			
	Lening-gegevens uit jaarrekening beschikbaar	Geen lening-gegevens beschikbaar	Totaal	Lening-gegevens uit jaarrekening beschikbaar	Geen lening-gegevens beschikbaar	Totaal	Lening-gegevens uit jaarrekening beschikbaar	Geen lening-gegevens beschikbaar	Totaal
	aantal		mln euro						
ZKH	81	3	84	27 522	532	28 054	10 549	229	10 778
GGZ	62	74	136	5 181	452	5 633	1 627	27	1 654
GHZ	148	247	395	8 923	583	9 506	2 572	39	2 611
VV	295	143	438	14 512	1 376	15 888	5 519	27	5 546
T	17	462	479	704	967	1 671	16	187	203
Totaal WLZ (excl. ZKH en T)	505	464	969	28 616	2 411	31 027	9 718	93	9 811
Totaal (incl. ZKH en T)	603	929	1 532	56 842	3 909	60 752	20 283	509	20 792
	%								
ZKH	96,43	3,57	100,00	98,10	1,90	100,00	97,88	2,12	100,00
GGZ	45,59	54,41	100,00	91,98	8,02	100,00	98,37	1,63	100,00
GHZ	37,47	62,53	100,00	93,87	6,13	100,00	98,51	1,49	100,00
VV	67,35	32,65	100,00	91,34	8,66	100,00	99,51	0,49	100,00
T	3,55	96,45	100,00	42,13	57,87	100,00	7,88	92,12	100,00
Totaal WLZ (excl. ZKH en T)	52,12	47,88	100,00	92,23	7,77	100,00	99,05	0,95	100,00
Totaal (incl. ZKH en T)	39,36	60,64	100,00	93,56	6,44	100,00	97,55	2,45	100,00

Bron: CBS, Jaarrekeningen 2017.

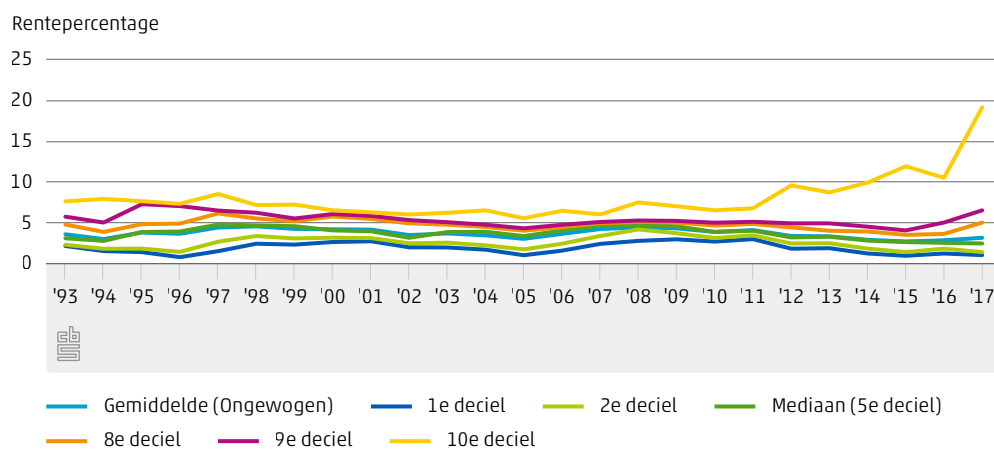
4. Lang krediet

4.1 Spreiding van rente lang krediet

In onderstaande figuren zijn per jaar de gemiddelde rentepercentages weergegeven voor WLZ-zorgconcerns. In deze groep zijn de concerns met hoofdactiviteit ziekenhuiszorg en thuiszorg niet meegenomen. De rentepercentages zijn de werkelijke rentepercentages waarvoor zorgconcerns leningen hebben afgesloten. Deze zijn afkomstig uit het overzicht langlopende leningen uit de jaarrekeningen. In onderstaande figuren verwijzen de jaren langs de horizontale as naar de afsluitingsdata van de leningen (startdatum van de lening). Belangrijk daarbij op te merken is dat de figuren alleen gebaseerd zijn op leningen die zorgconcerns in 2017 in het overzicht langlopende schulden hebben beschreven. Dat zijn alle langlopende schulden inclusief de aflossingsverplichtingen van langlopende leningen. In de jaarrekening en DigiMV worden deze aflossingsverplichtingen van langlopende leningen onder de kortlopende schulden meegenomen. Naast het ongewogen gemiddelde zijn tevens decielgroepen bepaald. Hiervoor is per jaar het totaal aan rentepercentages verdeeld in 10 gelijke groepen of decielen. Ieder deciel heeft betrekking op 10 procent van

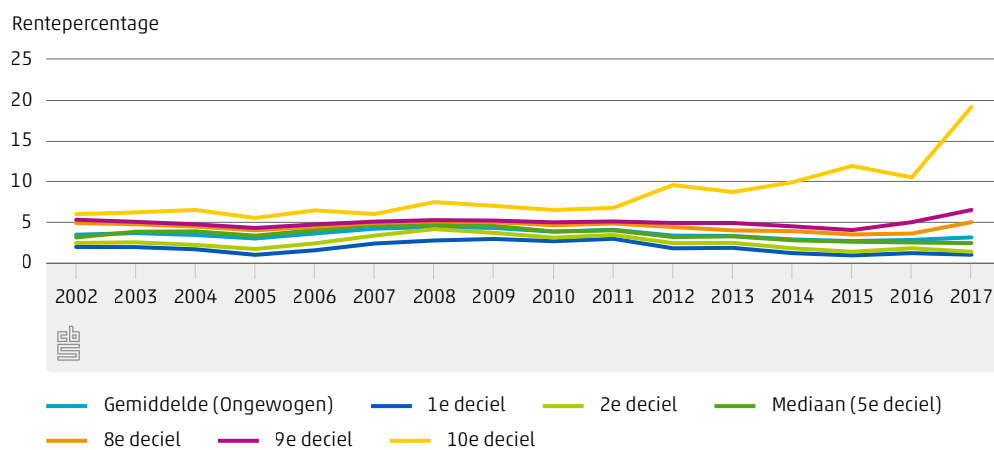
het aantal rentepercentages. Deciel 1 bevat het laagste 10 procent rentepercentage. De mediaan (5e deciel) heeft als voordeel boven het gemiddelde dat deze ongevoelig is voor extreme waarden. Deciel 10 toont het maximale rentepercentage.

4.1.1 Spreiding van rente WLZ-zorgconcerns (excl. T) uit jaarrekeningen 2017

Bron: CBS, Jaarrekeningen 2017.

4.1.2 Spreiding van rente WLZ-zorgconcerns (excl. T) uit jaarrekeningen 2017

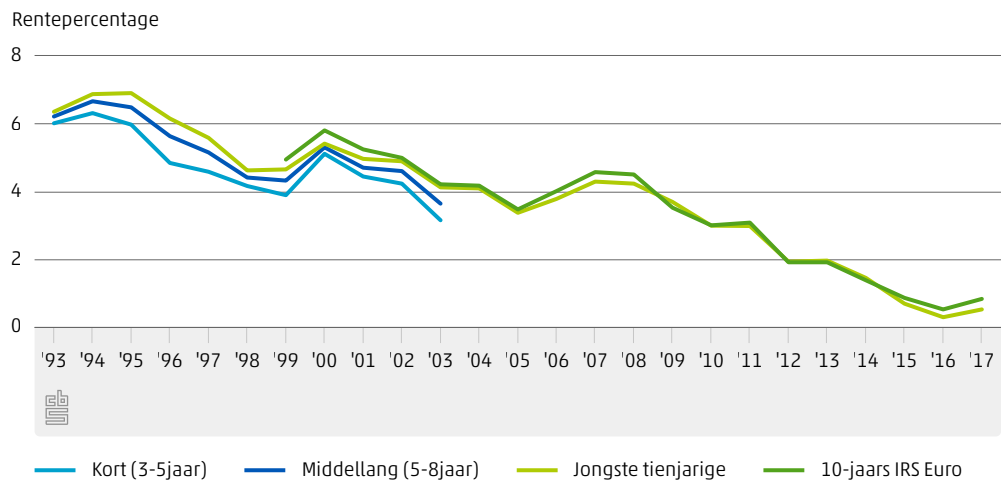

Bron: CBS, Jaarrekeningen 2017.

In bovenstaande figuren is duidelijk een grote spreiding tussen rentepercentages zichtbaar. In figuur 4.1.2 wordt op een recenter deel van de getoonde periode van figuur 4.1.1 ingezoomd. Van 2007 tot 2011 was de spreiding lager. Vanaf 2011 neemt de spreiding weer toe. Zie de laatste kolom van tabel 7.2.1 met cijfers over het interdeciaal, d.w.z. het verschil tussen 1e en 9e deciel. Voor leningen afgesloten in 2017 was de rente behorende bij de 1e decielgroep 1,00 procent en die bij de 9e decielgroep 6,50 procent.

4.2 Kapitaalmarktrente

4.2.1 Rente jongste tienjarige staatsleningen en 10-jaars IRS Euro

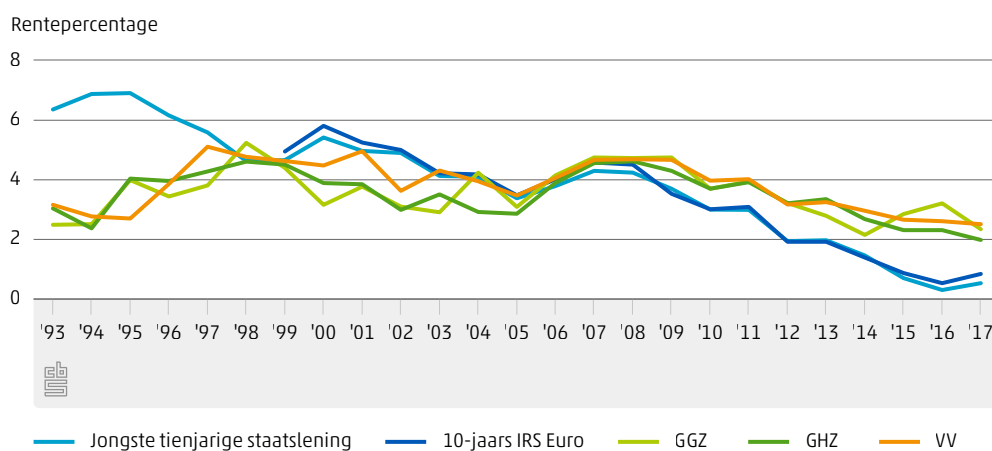
Bron: CBS, DNB, Wallich & Matthes, Zanders.

In figuur 4.2.1 is zichtbaar dat de kapitaalmarktrente, gemeten aan de hand van die van de jongste tienjarige staatslening, sinds 1993 met een hoge waarde van 6,35 procent gestaag is gedaald naar 0,29 procent in 2016 en in 2017 weer licht is gestegen naar 0,52 procent. In de jaren rond 1993 lagen de rentes van de korte, middellange en de tienjarige staatsleningen zeer dicht bij elkaar. Vanaf 1995 zijn de verschillen groter en rond 2000 komen deze tijdelijk weer bij elkaar te liggen. Naast de staatslening is ook het rentetarief van de 10-jaars Interest Swap Rate (IRS) gegeven. Deze tarieven liggen tot 2009 iets boven die van de 10-jarige staatslening, van 2009 tot 2013 lopen ze nagenoeg gelijk. Vanaf 2015 is de IRS weer iets hoger dan het rentepercentage van de 10-jarige staatslening.

4.3 Rente lang krediet naar sector

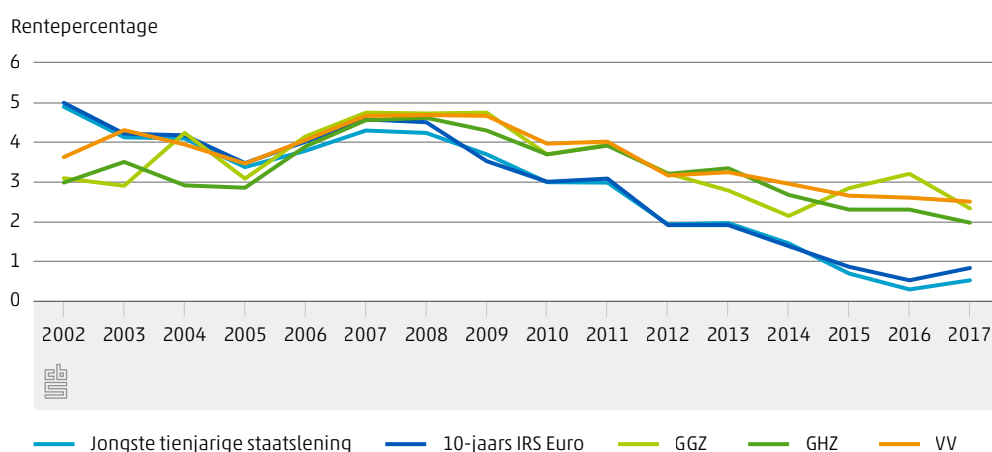
De mediane rente waarvoor zorginstellingen leningen hebben afgesloten ligt voor de jaren na 2003 dicht bij de kapitaalmarktrente van de jongste tienjarige staatslening. Van de leningen die voor 1997 zijn afgesloten liggen de door zorgconcerns overeengekomen rentepercentages ver onder de kapitaalmarktrente. In de jaren na 2007 wordt de afstand tussen de afgesloten rentepercentages en de kapitaalmarktrente steeds iets groter. Hierbij liggen de afgesloten rentepercentages boven de kapitaalmarktrente. Zie onderstaande figuren. In figuur 4.3.2 wordt ingezoomd op de jaren 2002–2017.

4.3.1 Mediane rente uit jaarrekeningen 2017, en kapitaalmarktrente

Bron: CBS, DNB, Wallich & Matthes, Zanders, Jaarrekeningen 2017.

4.3.2 Mediane rente uit jaarrekeningen 2017, en kapitaalmarktrente

Bron: CBS, DNB, Wallich & Matthes, Zanders, Jaarrekeningen 2017.

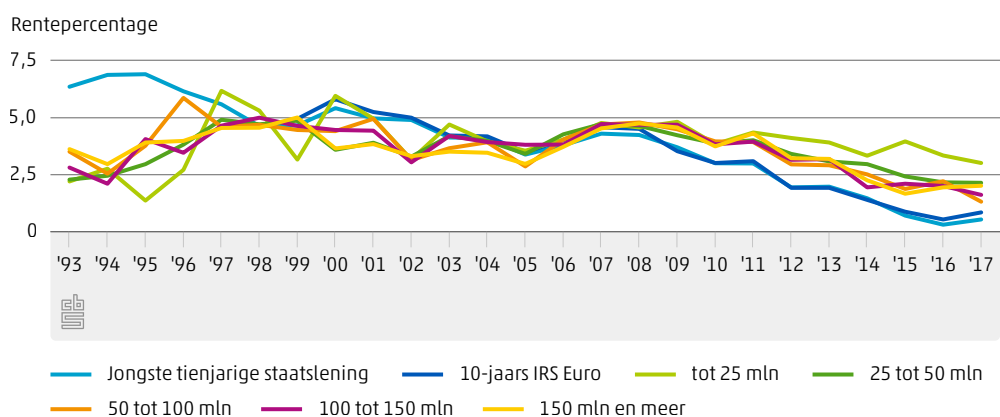
Voor de jaren voor 1997 is een groot verschil zichtbaar tussen de werkelijk betaalde rente en de kapitaalmarktrente. Uit studie van enkele jaarrekeningen uit eerdere jaren (o.a. 2004 en 2005) komt naar voren dat na oprichting van het Waarborgfonds voor de zorgsector in 1999, zorginstellingen diverse leningen opnieuw met borging hebben afgesloten tegen een veel gunstiger rentepercentage. Vermoedelijk zijn de lage rentepercentages in vergelijking tot de kapitaalmarktrente na 1997 deels het gevolg van deze wijzigingen in de leningenportefeuilles door de zorgconcerns.

Overeenkomstig de kapitaalmarktrente is het mediane rentepercentage voor Wlz-instellingen vanaf 2007 sterk gedaald. Het mediane rentepercentage voor de Wlz-instellingen gezamenlijk bedraagt 2,43 procent in 2017. In 2017 liggen de mediane rentepercentages voor de Wlz-instellingen dicht bij elkaar. Zoals uit tabellen 7.2.3, 7.2.4 en 7.2.5 volgt, is het gemiddeld over de jaren 1993 tot en met 2017 afgesloten rentepercentage bij de sectoren GHZ en GGZ over het algemeen het laagste. De gemiddeld afgesloten rentepercentages van VV liggen vaak net iets hoger. De verschillen worden in de loop van de tijd wel kleiner.

4.4 Rente lang krediet naar grootteklasse totale bedrijfsopbrengsten

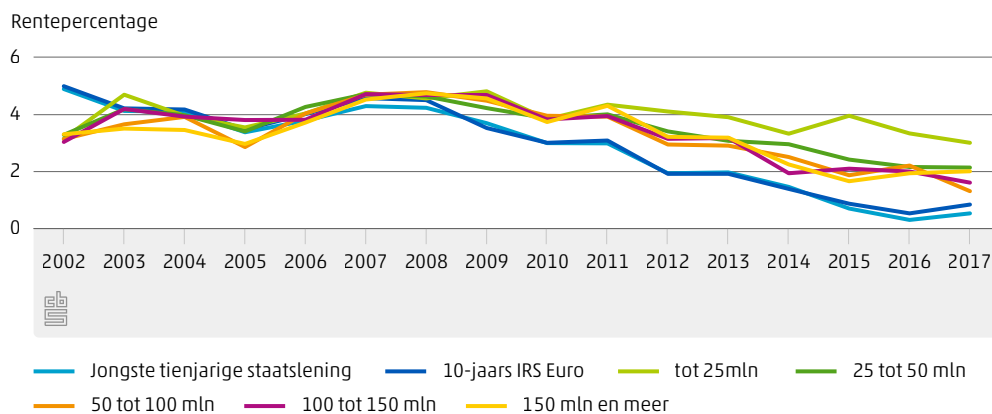
Ook is gekeken naar de relatie tussen de grootte van de bedrijfsopbrengsten van het zorgconcern en de rentepercentages van de afgesloten leningen. In figuren 4.4.1 en 4.4.2 is voor Wlz-zorgconcerns (exclusief thuiszorg (T)) de mediane rente voor de jaren 1993-2017 respectievelijk de jaren 2002-2017 getoond. Hierbij zijn de concerns in vijf groepen verdeeld naar grootte van de totale bedrijfsopbrengsten.

4.4.1 Mediane rente Wlz-zorgconcerns (excl. T) uit jaarrekeningen 2017 naar grootteklasse van de totale bedrijfsopbrengsten, en kapitaalmarktrente

Bron: CBS, DNB, Wallich & Matthes, Zanders, Jaarrekeningen 2017.

4.4.2 Mediane rente WLZ-zorgconcerns (excl. T) uit jaarrekeningen 2017 naar grootteklasse van de totale bedrijfsopbrengsten, en kapitaalmarktrente

Uit de figuren volgt dat vanaf 2011 de kleine zorgconcerns, met bedrijfsopbrengsten kleiner dan 25 miljoen euro, hogere rentes hebben afgesloten dan de overige zorgconcerns.

4.5 Rente lang krediet naar looptijd van de lening

De gemiddelde rente van leningen met een looptijd van 5 tot 10 jaar bedraagt 3,50 procent voor Wlz-zorgconcerns (excl. thuiszorg), terwijl bij leningen met een looptijd van 40 jaar of hoger de gemiddelde rente gelijk is aan 3,86 procent. Opvallend is dat de gemiddelde rente voor leningen met een looptijd minder dan 5 jaar relatief hoog is met een gemiddelde rente van 5,11 procent. Bij de sectoren GGZ, GHZ en VV en de Wlz als totaal stijgt veelal het rentepercentage mee met de lengte van de oorspronkelijke looptijd van de leningen, met uitzondering van de leningen met een looptijd minder dan 5 jaar, die bij alle sectoren het hoogste gemiddelde rentepercentage kennen. Hierbij kan worden opgemerkt dat de begindatum van de huidige rentevastperiode van de lening meer bepalend lijkt voor het gemiddelde rentepercentage, dan de totale looptijd van de lening. De begindatum van de huidige rentevastperiode wordt door de meeste zorginstellingen echter niet toegevoegd aan het overzicht langlopende leningen in de jaarrekening en daarom is het niet mogelijk om deze gegevens toe te voegen aan tabel 4.5.1.

4.5.1 Rente en restschuld eind 2017 uit jaarrekeningen 2017 naar oorspronkelijke looptijd in jaren¹⁾

	Gemiddelde rente (ongewogen)	Mediane rente	Restschuld eind 2017	
	%		mln euro	% aandeel
GGZ	3,48	3,56	1 434	100,00
Minder dan 5	5,73	5,62	0	0,00
5 tot 10	2,83	2,75	91	6,35
10 tot 20	3,35	3,23	258	17,99
20 tot 30	3,54	3,63	412	28,73
30 tot 40	3,58	3,75	493	34,38
40 en meer	3,32	3,82	175	12,20
Niet bekend	5,44	5,00	4	0,28
GHZ	3,35	3,33	2 354	100,00
Minder dan 5	6,18	5,50	1	0,04
5 tot 10	3,85	2,96	27	1,15
10 tot 20	3,25	3,26	569	24,17
20 tot 30	3,13	3,15	739	31,39
30 tot 40	3,37	3,35	772	32,80
40 en meer	3,57	3,75	245	10,41
Niet bekend	3,73	3,12	1	0,04
VV	3,71	3,81	4 796	100,00
Minder dan 5	4,72	5,00	9	0,19
5 tot 10	3,59	3,18	84	1,75
10 tot 20	3,31	3,17	1 176	24,52
20 tot 30	3,78	3,98	1 324	27,61
30 tot 40	3,72	3,95	1 519	31,67
40 en meer	4,10	4,19	682	14,22
Niet bekend	3,96	3,50	2	0,04
Totaal WLZ (excl. T)	3,57	3,62	8 585	100,00
Minder dan 5	5,11	5,00	10	0,12
5 tot 10	3,50	2,96	202	2,35
10 tot 20	3,30	3,20	2 003	23,33
20 tot 30	3,55	3,68	2 476	28,84
30 tot 40	3,60	3,79	2 784	32,43
40 en meer	3,86	3,96	1 102	12,84
Niet bekend	4,17	3,60	8	0,09

Bron: Jaarrekeningen 2017.

¹⁾ Uitzonderd leningen afgesloten voor 1993.

4.6 Rente lang krediet naar solvabiliteit, weerstandsvermogen en rentabiliteit

Met behulp van een regressie-analyse is gekeken of er een duidelijk verband is tussen een aantal variabelen van het zorgconcern en de rentepercentages waarvoor leningen zijn afgesloten. Bij iedere analyse is per sector de determinatie-coëfficiënt (R^2) en de significantie bepaald. De R^2 is de determinatie-coëfficiënt en geeft het percentage verklaarde variantie weer. Een R^2 van 0,149 betekent dat 14,9 procent van de variantie in de rente wordt verklaard door de onderzochte variabele. Voor de significantie geldt dat wanneer de significantie onder de 0,05 blijft, verondersteld kan worden dat de uitkomst niet door toeval is ontstaan.

Regressie-analyses zijn uitgevoerd voor de volgende verklarende variabelen: solvabiliteit, weerstandsvermogen en rentabiliteit. Voor de meeste van de hiervoor genoemde variabelen, over 2017, geldt dat deze vooral voor de in de laatste jaren afgesloten leningen van invloed kunnen zijn. Daarom is de analyse uitgevoerd op alle in 2017 afgesloten leningen, omdat het effect naar verwachting daar het sterkst zal zijn. Maar ook zijn de analyses uitgevoerd op alle zowel in 2016 als in 2017 afgesloten leningen. De solvabiliteit is bepaald als het totaal eigen vermogen gedeeld door het balanstotaal. Het weerstandsvermogen is bepaald als het totaal eigen vermogen gedeeld door de totale bedrijfsopbrengsten. De rentabiliteit is bepaald als het bedrijfsresultaat gedeeld door de totale bedrijfsopbrengsten.

4.6.1 Regressie-analyse naar effect van variabele 2017 op werkelijke rente 2016 en 2017 uit jaarrekeningen 2017 naar sector

	Leningen afgesloten in 2017			Leningen afgesloten in 2016 en 2017		
	Aantal leningen	R ²	Significantie	Aantal leningen	R ²	Significantie
Solvabiliteit						
ZKH	89	0,042	NS	206	0,029	<0,05
GGZ	14	0,001	NS	30	0,022	NS
GHZ	48	0,077	NS	123	0,039	<0,05
VV	118	0,030	NS	226	0,079	0,00
Weerstandsvermogen						
ZKH	89	0,000	NS	206	0,001	NS
GGZ	14	0,070	NS	30	0,106	NS
GHZ	48	0,149	<0,01	123	0,099	0,00
VV	118	0,125	0,00	226	0,137	0,00
Rentabiliteit						
ZKH	89	0,039	NS	206	0,023	<0,05
GGZ	14	0,075	NS	30	0,001	NS
GHZ	48	0,041	NS	123	0,005	NS
VV	118	0,000	NS	226	0,005	NS

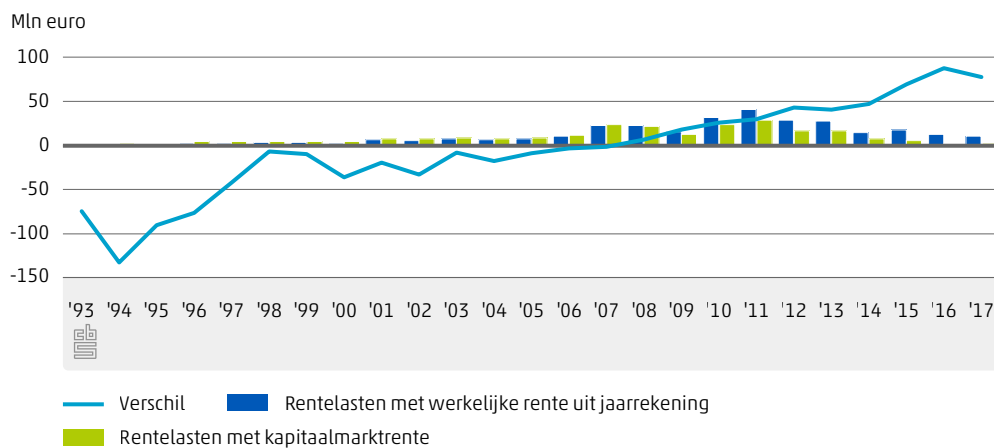
Bron: DNB, Jaarrekeningen 2017.
NS = Niet Significant.

Uit de resultaten van de analyse voor leningen afgesloten in zowel 2016 als 2017 volgt dat er significantie zichtbaar is bij de GHZ voor solvabiliteit en weerstandsvermogen, met een significantie kleiner dan 0,05. Ook voor VV is een significantie zichtbaar voor solvabiliteit en weerstandsvermogen. Bij de ziekenhuiszorg (ZKH) is een significantie zichtbaar voor solvabiliteit en rentabiliteit. Bij de GGZ scoort geen enkele variabele significant. Voor de analyse voor leningen afgesloten in 2017 is alleen bij de GHZ en de VV voor het weerstandsvermogen een significant effect zichtbaar (de significantie is kleiner dan 0,01).

4.7 Rentelasten lang krediet

Verschillende rentepercentages leiden bij gelijke restschulden tot verschillende rentelasten. Gekeken is naar de omvang van de rentelasten van langlopende leningen op basis van de werkelijke rente en op basis van de jongste tienjarige staatslening. Hiervoor zijn de restschulden van alle beschikbare leningen vermenigvuldigd met beide rentepercentages. In figuur 4.7.1 zijn van de beschikbare leningengegevens uit de jaarrekeningen de rentelasten zichtbaar per jaar van afsluiting. De totaalbedragen in deze figuur betreffen alleen leningen met een restschuld eind 2017 of die in 2017 zijn afgelost. De totalen zijn niet opgehoogd tot het populatietotaal uit de statistiek Zorginstellingen van het CBS. Zie daarvoor tabel 7.2.9. De getrokken lijn in figuur 4.7.1 geeft het procentuele verschil weer tussen berekende kosten op basis van de werkelijke rentepercentages uit de jaarrekeningen en op basis van de kapitaalmarktrente, ten opzichte van de berekende werkelijke rentelasten.

4.7.1 Rentelasten lang krediet: werkelijke rente WLZ-zorgconcerns (excl. T) uit jaarrekeningen 2017, en kapitaalmarktrente

Bron: CBS, Jaarrekeningen 2017.

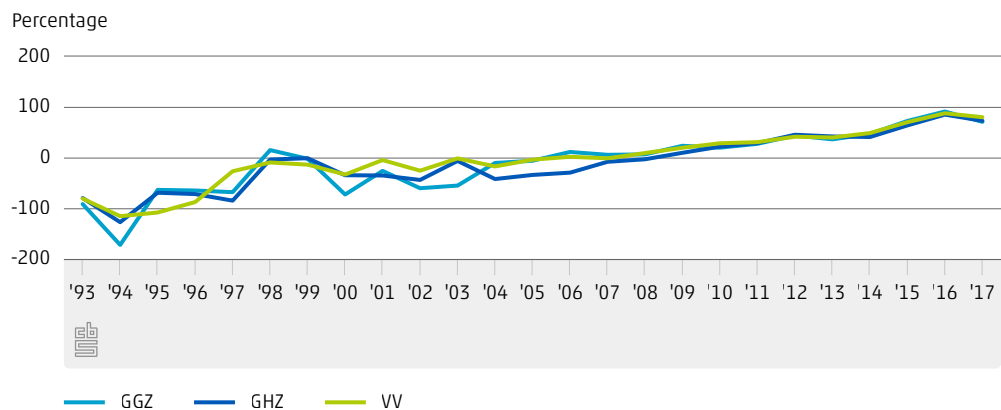
Zoals ook uit de figuren van paragraaf 4.3 naar voren komt, verschillen de werkelijke rentepercentages en die van de jongste tienjarige staatslening veel van elkaar in de jaren voor 1997. In de jaren na 1997 zijn die verschillen veel kleiner. Dit resulteert ook in een verschil in rentelasten. Dat verschil is vóór 1997 procentueel gezien veel groter dan voor de jaren na 1997. Vanaf 2007 loopt het verschil weer op.

De totale rentekosten kennen een stijgende trend van 1993 t/m 2011. In de jaren tussen 1999 tot 2004 zien we een sterke schommeling van het procentuele verschil in rentekosten tussen -8,33 en -36,36 procent. Na 2007 zijn de rentelasten uit de jaarrekeningen ieder jaar hoger dan de rentelasten berekend met de kapitaalmarktrente. De eenmalige daling van de totale rentekosten in 2009 is het gevolg van een lagere omvang van in 2009 afgesloten leningen uit de beschikbare jaarrekeningen. Deze daling is voornamelijk zichtbaar bij de GGZ. Voor de jaren na 2011 is weer een daling van de omvang van

afgesloten leningen zichtbaar. In 2012 neemt de omvang bij de GGZ echter sterk toe, maar daalt in 2013 om daarna weer aanzienlijk te stijgen en vanaf 2016 te dalen. Bij de GHZ is in 2011 een flinke stijging van de omvang van afgesloten leningen zichtbaar, die daarna geleidelijk daalt. Bij de VV is sprake van een daling vanaf 2011, met een eenmalige lichte stijging in 2013.

De in figuur 4.7.1 getoonde lijn met het procentuele verschil tussen de rentelasten voor alle Wlz-concerns (in de steekproef), is in figuur 4.7.2 uitgesplitst naar sector.

4.7.2 Procentueel verschil berekende rentelasten uit jaarrekeningen 2017 naar sector¹⁾

Bron: CBS, DNB, Jaarrekeningen 2017.

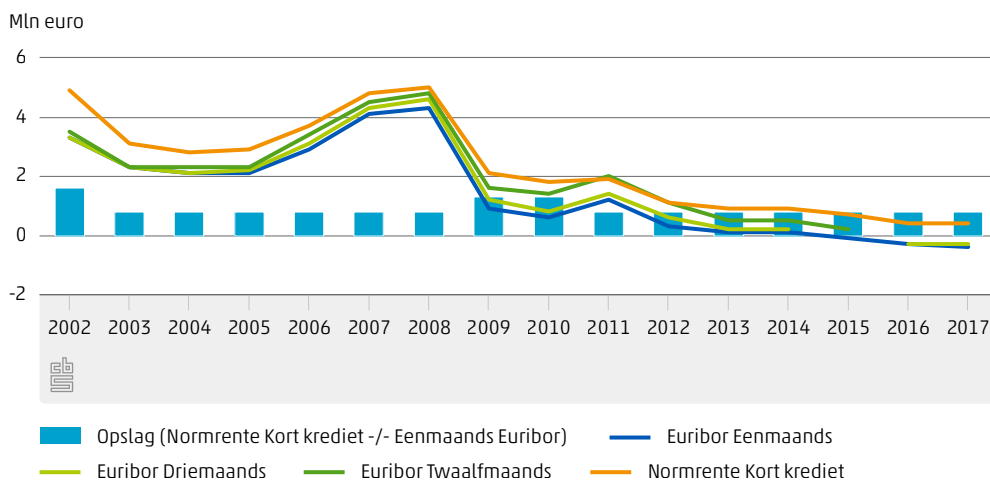
¹⁾ (Rentelasten jaarrekeningen 2017 - jongste tienjarige staatslening) / rentelasten jaarrekeningen 2017.

De niet opgehoogde rentelasten van langlopende leningen op basis van de werkelijke rente uit de jaarrekeningen 2017 over de jaren 1993 tot en met 2017 zijn gelijk aan 318,2 miljoen euro voor Wlz-zorgconcerns (exclusief thuiszorginstellingen). Dat is hoger dan de berekende rentelasten op basis van de kapitaalmarktrente, ter grootte van 244,7 miljoen euro. In het eerste rapport op basis van jaarrekeningen 2007 lagen de totale werkelijke rentelasten nog onder de totale rentelasten op basis van kapitaalmarktrente. Sinds 2006 zijn de werkelijke rentelasten ieder jaar groter dan de rentelasten op basis van kapitaalmarktrente. Dit resulteert nu in totaal hogere werkelijke rentelasten over de afgelopen 25 jaar in vergelijking tot de rentelasten op basis van de kapitaalmarktrente. Zie voor de berekende rentelasten per sector tabel 7.2.8.

5. Kort krediet

5.1 Rente Euribor en normrente NZa voor kort krediet

5.1.1 Rente Euribor en normrente van de NZa voor kort krediet

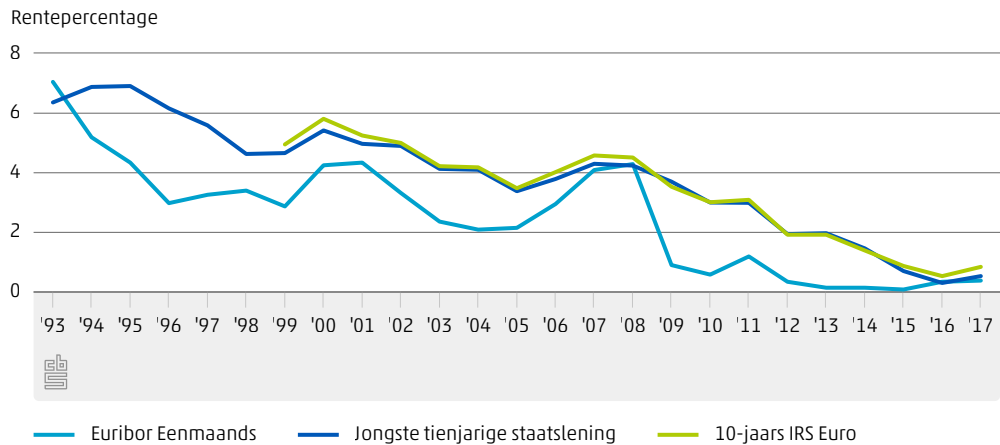

De normrente van de NZa voor kort krediet wordt jaarlijks vastgesteld en gebruikt voor het berekenen van de aanvaardbare rentelasten van kort krediet. De normrente bestaat uit twee delen: de basisrente en een renteopslag. Met ingang van 2003 is de basisrente gelijk aan het jaargemiddelde van het Euribortarief voor 1 maand. Tot en met 2002 werd de basisrente door de NZa gebaseerd op het jaargemiddelde van de basisrente van de grote Nederlandse Handelsbanken. De renteopslag van 2002 is 1,6 procent. Van 2003 tot en met 2008 en 2011 tot en met 2017 is de renteopslag 0,8 procent. In 2009 en 2010 is de normrente met een extra opslag van 0,5 procent opgehoogd tot 1,3 procent. Dit in verband met de kredietcrisis en de door kredietverschaffers gehanteerde liquiditeitstoelagen.

In figuur 5.1.1 is bij vrijwel alle rentevoeten zichtbaar dat deze in 2011 voor één jaar zijn toegenomen, maar daarna verder dalen.

5.2 Rente Euribor, jongste 10-jarige staatslening en 10-jaars IRS Euro

5.2.1 Rente Euribor (tot 1999 Aibor) Eenmaands, jongste tienjarige staatslening en 10-jaars IRS Euro

Bron: CBS, DNB, Wallich & Matthes, Zanders.

Uit figuur 5.2.1 blijkt dat de kortetermijnrente in de meeste jaren lager ligt dan de lange termijnrente.

6. Conclusie

Op basis van de overzichten van langlopende leningen uit de representatieve steekproef van jaarrekeningen 2017 is de ontwikkeling in de afgelopen vijftientig jaar geschetst van de werkelijke rentepercentages en rentelasten. Verder is het verschil bekeken tussen de werkelijke rente en de kapitaalmarktrente. De Wlz-concerns uit de steekproef hebben gezamenlijk 28,6 miljard euro aan totale bedrijfsopbrengsten en vertegenwoordigen 92,23 procent van de totale bedrijfsopbrengsten van alle Wlz-concerns.

De rentepercentages waarvoor Wlz-zorgconcerns langlopende leningen afsluiten verschillen sterk. De spreiding van de rente is sinds de introductie van de rentenormering in 1996 minder groot. Voor leningen afgesloten in 2017 was de rente behorende bij de 1e decielgroep 1,00 procent en die bij de 9e decielgroep 6,50 procent. Verder blijkt dat de afgesloten mediane rente in 2017 licht is gedaald naar 2,43 procent.

Vanaf 1997 is het verschil tussen de mediaan van de afgesloten rente en de kapitaalmarkt-rente gering. In de jaren na 2007 wordt de afstand tussen de afgesloten rentepercentages en de kapitaalmarktrente steeds iets groter. Hierbij liggen de afgesloten rentepercentages boven de kapitaalmarktrente.

Tussen afgesloten rentepercentages en sector is geen duidelijk verband zichtbaar. Er is wel een mogelijke relatie met de grootteklasse van de totale bedrijfsopbrengsten. Zo is zichtbaar dat vanaf 2011 de kleine zorgconcerns, met bedrijfsopbrengsten kleiner dan 25 miljoen euro, leningen met hogere rentes hebben afgesloten dan de overige zorgconcerns.

In de uitkomsten van dit onderzoek lijkt de looptijd in jaren van de lening niet direct van invloed op het gerealiseerde rentepercentage. De kapitaalmarktrente in een bepaald jaar lijkt van grotere invloed. De gemiddelde rente van leningen met een looptijd van 5 tot 10 jaar bedraagt 3,50 procent voor Wlz-zorgconcerns (excl. thuiszorg), terwijl bij leningen met een looptijd van 40 jaar of hoger de gemiddelde rente gelijk is aan 3,86 procent. Opvallend is dat de gemiddelde rente voor leningen met een looptijd minder dan 5 jaar relatief hoog is met een gemiddelde rente van 5,11 procent. Bij de sectoren GGZ, GHZ en VV en de Wlz als totaal stijgt veelal het rentepercentage mee met de lengte van de oorspronkelijke looptijd van de leningen, met uitzondering van de leningen met een looptijd minder dan 5 jaar, die bij alle sectoren het hoogste gemiddelde rentepercentage kennen.

Uit de regressie-analyse voor leningen afgesloten in zowel 2016 als 2017 volgt dat er significantie zichtbaar is bij de GHZ voor solvabiliteit en weerstandsvermogen. Ook voor VV is een significantie zichtbaar voor solvabiliteit en weerstandsvermogen. Bij de ziekenhuiszorg (ZKH) is een significantie zichtbaar voor solvabiliteit en rentabiliteit. Bij de GGZ scoort geen enkele variabele significant. Voor de analyse voor leningen afgesloten in 2017 is alleen bij de GHZ en de VV voor het weerstandsvermogen een significant effect zichtbaar.

De niet opgehoogde rentelasten van langlopende leningen op basis van de werkelijke rente uit de jaarrekeningen 2017 over de jaren 1993 tot en met 2017 zijn gelijk aan 318,2 miljoen euro voor Wlz-zorgconcerns (exclusief thuiszorginstellingen). Dat is hoger dan de berekende rentelasten op basis van de kapitaalmarktrente, ter grootte van 244,7 miljoen euro. In het eerste rapport op basis van jaarrekeningen 2007 lagen de totale werkelijke rentelasten nog onder de totale rentelasten op basis van kapitaalmarktrente. Sinds 2006 zijn de werkelijke rentelasten per jaar groter dan de rentelasten op basis van kapitaalmarktrente.

7. Tabellenbijlage

7.1 Tabellen bij hoofdstuk 3

7.1.1 Opbouw totaal balans passiva naar sector, 2016-2017

	ZKH		GGZ		GHZ		VVT	
	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017
	mln euro							
Eigen vermogen (incl. voorzieningen)	8 295	8 762	1 650	1 631	3 313	3 424	5 218	5 400
Langlopende schulden	10 272	9 990	1 681	1 521	2 516	2 435	5 615	5 366
Totaal kortlopende schulden	7 161	7 047	1 417	1 406	1 699	1 689	3 555	3 077
Kortlopende schulden (excl. schulden uit hoofde van bekostiging)	7 042	6 922	1 336	1 354	1 680	1 682	3 449	3 038
Schulden uit hoofde van bekostiging	119	125	81	52	19	7	106	39
Totaal passiva	25 726	25 800	4 747	4 558	7 528	7 548	14 388	13 843
	% aandeel							
Eigen vermogen (incl. voorzieningen)	32,24	33,96	34,76	35,78	44,01	45,36	36,27	39,01
Langlopende schulden	39,93	38,72	35,41	33,37	33,42	32,26	39,03	38,76
Totaal kortlopende schulden	27,84	27,31	29,85	30,85	22,57	22,38	24,71	22,23
Kortlopende schulden (excl. schulden uit hoofde van bekostiging)	27,37	26,83	28,14	29,71	22,32	22,28	23,97	21,95
Schulden uit hoofde van bekostiging	0,46	0,48	1,71	1,14	0,25	0,09	0,74	0,28
Totaal passiva	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Bron: CBS.

7.1.2 Opbouw kort- en langlopende schulden naar sector, 2016-2017

	ZKH		GGZ		GHZ		VVT	
	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017
	mln euro							
Langlopende schulden	10 272	9 990	1 681	1 521	2 516	2 435	5 615	5 366
Aflossingsverplichtingen langlopende leningen	828	788	130	133	172	176	418	383
Kortlopende schulden aan kredietinstellingen	254	327	100	93	42	31	96	105
Crediteuren	1 034	1 118	130	140	221	232	472	468
Overige kortlopende schulden (excl. Schulden u.h.v. bekostiging)	4 926	4 687	976	988	1 245	1 244	2 464	2 082
Totaal schulden	17 433	17 037	3 098	2 927	4 215	4 124	9 170	8 443
	% aandeel							
Langlopende schulden	58,92	58,64	54,26	51,96	59,69	59,04	61,23	63,56
Aflossingsverplichtingen langlopende leningen	4,75	4,63	4,20	4,54	4,08	4,27	4,56	4,54
Kortlopende schulden aan kredietinstellingen	1,46	1,92	3,23	3,18	1,00	0,75	1,05	1,24
Crediteuren	5,93	6,56	4,20	4,78	5,24	5,63	5,15	5,54
Overige kortlopende schulden (excl. Schulden u.h.v. bekostiging)	28,26	27,51	31,50	33,75	29,54	30,16	26,87	24,66
Totaal schulden	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Bron: CBS.

7.1.3 Representativiteit onderzoek naar sector en grootteklasse van totale bedrijfsopbrengsten, 2017

	Aantal zorgconcerns		Totaal bedrijfsopbrengsten			Totaal eindstand (restschuld) langlopende leningen, incl. aflossingsverplichtingen langlopende leningen			
	Lening-gegevens uit jaarrekening beschikbaar	Geen lening-gegevens beschikbaar	Totaal	Lening-gegevens uit jaarrekening beschikbaar	Geen lening-gegevens beschikbaar	Totaal	Lening-gegevens uit jaarrekening beschikbaar	Geen lening-gegevens beschikbaar	Totaal
	aantal		mln euro						
ZKH	81	3	84	27 522	532	28 054	10 550	228	10 778
Tot 25 mln	0	0	0	0	0	0	0	0	0
25 tot 50 mln	11	0	11	412	0	412	185	0	185
50 tot 100 mln	8	0	8	583	0	583	207	0	207
100 tot 150 mln	6	2	8	765	224	989	190	65	255
150 mln en meer	56	1	57	25 762	308	26 070	9 968	164	10 132
Onbekend	0	0	0	0	0	0	0	-1	-1
GGZ	62	74	136	5 181	452	5 633	1 627	27	1 654
Tot 25 mln	23	33	56	173	99	272	18	0	18
25 tot 50 mln	9	6	15	351	208	559	79	0	79
50 tot 100 mln	9	1	10	643	55	698	143	0	143
100 tot 150 mln	11	0	11	1 330	0	1 330	413	0	413
150 mln en meer	10	0	10	2 684	0	2 684	974	0	974
Onbekend	0	34	34	0	90	90	0	27	27
GHZ	148	247	395	8 923	583	9 506	2 572	39	2 611
Tot 25 mln	74	71	145	368	234	602	91	2	93
25 tot 50 mln	20	2	22	745	90	835	160	0	160
50 tot 100 mln	26	0	26	1 871	0	1 871	666	0	666
100 tot 150 mln	13	1	14	1 622	125	1 747	438	0	438
150 mln en meer	15	0	15	4 317	0	4 317	1 217	0	1 217
Onbekend	0	173	173	0	134	134	0	37	37
VV	295	143	438	14 511	1 376	15 887	5 519	27	5 546
Tot 25 mln	145	133	278	1 166	625	1 791	598	24	622
25 tot 50 mln	54	6	60	1 982	214	2 196	939	3	942
50 tot 100 mln	49	1	50	3 389	89	3 478	1 257	0	1 257
100 tot 150 mln	28	2	30	3 435	218	3 653	1 381	0	1 381
150 mln en meer	19	1	20	4 539	230	4 769	1 344	0	1 344
Onbekend	0	0	0	0	0	0	0	0	0
T	17	462	479	704	968	1 672	15	188	203
Tot 25 mln	13	48	61	112	187	299	4	0	4
25 tot 50 mln	1	1	2	26	29	55	6	0	6
50 tot 100 mln	2	2	4	163	105	268	2	0	2
100 tot 150 mln	0	0	0	0	0	0	0	0	0
150 mln en meer	1	0	1	403	0	403	3	0	3
Onbekend	0	411	411	0	647	647	0	188	188
Totaal WLZ (excl. ZKH en T)	505	464	969	28 615	2 411	31 026	9 718	93	9 811
Tot 25 mln	242	237	479	1 707	958	2 665	707	26	733
25 tot 50 mln	83	14	97	3 078	512	3 590	1 178	3	1 181
50 tot 100 mln	84	2	86	5 903	144	6 047	2 066	0	2 066
100 tot 150 mln	52	3	55	6 387	343	6 730	2 232	0	2 232
150 mln en meer	44	1	45	11 540	230	11 770	3 535	0	3 535
Onbekend	0	207	207	0	224	224	0	64	64
Totaal (incl. ZKH en T)	603	929	1 532	56 841	3 911	60 752	20 283	509	20 792
Tot 25 mln	255	285	540	1 819	1 145	2 964	711	26	737
25 tot 50 mln	95	15	110	3 516	541	4 057	1 369	3	1 372
50 tot 100 mln	94	4	98	6 649	249	6 898	2 275	0	2 275
100 tot 150 mln	58	5	63	7 152	567	7 719	2 422	65	2 487
150 mln en meer	101	2	103	37 705	538	38 243	13 506	164	13 670
Onbekend	0	618	618	0	871	871	0	251	251

Bron: CBS, Jaarrekeningen 2017.

7.2 Tabellen bij hoofdstuk 4

7.2.1 Spreiding van rente WLZ-zorgconcerns (excl. T) uit jaarrekeningen 2017

	Gemiddelde (Ongewogen)	1e deciel	2e deciel	Mediaan (5e deciel)	8e deciel	9e deciel	Maximum (10e deciel)	Interdeciel ¹⁾
	%							
1993	3,56	2,12	2,27	3,07	4,75	5,72	7,60	3,60
1994	2,97	1,50	1,78	2,75	3,85	5,00	7,90	3,50
1995	3,77	1,37	1,80	3,84	4,79	7,25	7,62	5,88
1996	3,62	0,75	1,40	3,90	4,87	7,02	7,30	6,27
1997	4,39	1,49	2,65	4,75	6,12	6,47	8,50	4,98
1998	4,53	2,40	3,35	4,65	5,50	6,20	7,15	3,80
1999	4,22	2,29	3,05	4,55	5,16	5,50	7,20	3,21
2000	4,17	2,61	3,14	4,04	5,75	6,04	6,50	3,43
2001	4,13	2,70	3,09	3,93	5,44	5,81	6,25	3,11
2002	3,46	1,96	2,45	3,13	4,90	5,30	5,99	3,34
2003	3,66	1,94	2,53	3,83	4,74	5,04	6,20	3,10
2004	3,43	1,67	2,20	3,87	4,46	4,73	6,50	3,06
2005	3,00	0,99	1,71	3,34	4,00	4,29	5,52	3,30
2006	3,61	1,55	2,40	4,02	4,44	4,72	6,45	3,17
2007	4,20	2,38	3,35	4,65	4,92	5,07	6,00	2,69
2008	4,41	2,75	4,15	4,68	5,08	5,25	7,47	2,50
2009	4,29	2,94	3,69	4,54	5,00	5,20	7,00	2,26
2010	3,84	2,66	3,10	3,85	4,63	4,98	6,50	2,32
2011	4,07	2,96	3,43	4,00	4,83	5,09	6,75	2,13
2012	3,35	1,79	2,43	3,17	4,41	4,90	9,56	3,11
2013	3,31	1,85	2,46	3,26	3,99	4,90	8,70	3,05
2014	2,88	1,20	1,80	2,78	3,90	4,49	9,90	3,29
2015	2,68	0,92	1,37	2,60	3,49	4,03	11,90	3,11
2016	2,82	1,20	1,80	2,51	3,60	5,00	10,50	3,80
2017	3,13	1,00	1,37	2,43	5,00	6,50	19,15	5,50
1993-2017	3,62	1,62	2,30	3,70	4,80	5,24	19,15	3,62
2007-2017	3,46	1,51	2,10	3,35	4,70	5,06	19,15	3,55
2012-2017	2,97	1,20	1,67	2,75	3,90	5,00	19,15	3,80

Bron: Jaarrekeningen 2017.

¹⁾ Interdeciel = verschil tussen 1e en 9e deciel.

7.2.2 Rente korte en middellange kapitaalmarkt, jongste tienjarige staatslening en 10-jaars IRS Euro

	Kort (3-5 jaar)	Middellang (5-8 jaar)	Jongste tienjarige staatslening	10-jaars IRS Euro
	%			
1993	6,01	6,21	6,35	
1994	6,31	6,66	6,87	
1995	5,97	6,48	6,90	
1996	4,84	5,63	6,15	
1997	4,58	5,15	5,58	
1998	4,16	4,41	4,62	
1999	3,89	4,32	4,65	4,94
2000	5,11	5,30	5,41	5,80
2001	4,44	4,70	4,96	5,24
2002	4,23	4,60	4,89	4,99
2003	3,15	3,64	4,12	4,21
2004			4,09	4,17
2005			3,37	3,47
2006			3,78	4,01
2007			4,29	4,57
2008			4,23	4,50
2009			3,69	3,52
2010			2,99	3,00
2011			2,98	3,08
2012			1,93	1,91
2013			1,96	1,91
2014			1,45	1,38
2015			0,69	0,86
2016			0,29	0,52
2017			0,52	0,83

Bron: DNB, Wallich & Matthes, Zanders.

7.2.3 Gemiddelde (ongewogen) rente uit jaarrekeningen 2017 naar sector, en kapitaalmarktrente

	Gemiddelde (ongewogen) rente						Totaal aantal leningen						
	Jongste tien-jarige staatslening	ZKH	T	GGZ	GHZ	VV	Totaal WLZ (excl. ZKH en T)	ZKH	T	GGZ	GHZ	VV	Totaal WLZ (excl. ZKH en T)
1993	6,35	3,60	-	2,91	3,31	4,08	3,56	13	-	12	13	21	46
1994	6,87	3,16	-	3,30	2,77	3,02	2,89	10	-	8	20	33	61
1995	6,90	5,06	-	4,15	3,77	3,66	3,77	6	-	4	8	14	26
1996	6,15	3,48	-	2,93	3,19	4,06	3,61	17	-	8	19	31	58
1997	5,58	4,58	-	3,25	3,50	4,98	4,35	13	-	10	28	61	99
1998	4,62	4,52	-	5,05	4,46	4,52	4,53	23	-	6	25	70	101
1999	4,65	4,03	-	3,77	4,17	4,27	4,22	15	-	7	22	72	101
2000	5,41	3,76	-	2,97	4,01	4,60	4,17	16	-	13	16	43	72
2001	4,96	3,75	-	3,71	3,67	4,72	4,13	54	-	15	42	43	100
2002	4,89	3,61	-	3,15	2,98	3,83	3,46	37	-	14	40	64	118
2003	4,12	3,25	5,50	2,95	3,63	3,89	3,66	54	2	29	43	93	165
2004	4,09	3,23	-	4,03	3,07	3,52	3,40	62	-	15	42	64	121
2005	3,37	3,09	-	3,15	2,69	3,11	3,00	56	-	20	37	75	132
2006	3,78	3,52	-	3,74	3,29	3,75	3,59	59	-	13	48	95	156
2007	4,29	4,20	7,07	4,56	4,01	4,26	4,20	63	3	18	62	108	188
2008	4,23	4,79	-	4,58	4,21	4,41	4,41	43	-	40	41	96	177
2009	3,69	4,23	-	4,43	4,15	4,33	4,29	64	-	14	33	76	123
2010	2,99	3,44	2,85	3,58	3,64	3,97	3,85	72	1	24	45	117	186
2011	2,98	3,99	-	4,02	3,90	4,16	4,07	92	-	25	59	121	205
2012	1,93	4,07	6,48	3,36	3,40	3,33	3,35	70	4	37	45	93	175
2013	1,96	3,35	5,43	2,87	3,52	3,24	3,31	80	3	16	76	103	195
2014	1,45	3,30	-	2,21	2,80	3,03	2,88	82	-	20	44	105	169
2015	0,69	2,61	3,37	2,75	2,69	2,66	2,68	95	5	20	49	101	170
2016	0,29	2,61	4,33	3,34	2,56	2,93	2,83	113	3	16	73	103	192
2017	0,52	2,21	5,10	3,03	2,92	3,23	3,12	89	7	14	49	119	182
1993-2017	3,87	3,44	5,10	3,51	3,40	3,75	3,62	1 298	28	418	979	1 921	3 318
2007-2017	2,07	3,32	4,81	3,53	3,32	3,52	3,46	800	23	226	514	1 034	1 774
2012-2017	0,98	2,78	4,55	2,80	2,93	3,03	2,97	459	18	86	291	531	908

Bron: DNB, Jaarrekeningen 2017.

7.2.4 Gemiddelde (ongewogen) rente uit jaarrekeningen 2017 naar sector, en kapitaalmarktrente

	Jongste tienjarige staatslening	Gemiddelde rente (gewogen naar restschuld)					Totaal WLZ (excl. ZKH en T)
		ZKH	T	GGZ	GHZ	VV	
	%						
1993	6,35	3,21	-	3,33	3,53	3,30	3,34
1994	6,87	4,73	-	2,53	3,04	3,28	3,08
1995	6,90	4,57	-	4,18	4,00	3,03	3,65
1996	6,15	3,16	-	3,75	3,53	3,22	3,50
1997	5,58	4,32	-	3,31	2,60	4,43	3,98
1998	4,62	4,41	-	3,98	4,44	4,30	4,34
1999	4,65	4,62	-	4,57	4,46	4,05	4,18
2000	5,41	3,80	-	2,97	4,03	4,05	3,93
2001	4,96	3,88	-	4,02	3,67	4,75	4,20
2002	4,89	3,31	-	3,07	3,59	3,88	3,71
2003	4,12	4,09	5,50	2,64	3,88	4,03	3,74
2004	4,09	3,64	-	3,58	2,81	3,49	3,39
2005	3,37	3,04	-	3,18	2,52	3,17	3,02
2006	3,78	3,40	-	4,27	2,88	3,80	3,61
2007	4,29	4,03	6,16	4,55	3,82	4,21	4,16
2008	4,23	5,52	-	4,54	4,06	4,66	4,52
2009	3,69	4,73	-	4,84	4,09	4,67	4,56
2010	2,99	4,02	2,85	3,73	3,84	4,20	4,04
2011	2,98	4,19	-	4,12	4,18	4,34	4,26
2012	1,93	3,72	10,00	3,45	3,56	3,19	3,36
2013	1,96	4,08	4,10	3,09	3,41	3,28	3,32
2014	1,45	2,99	-	2,74	2,45	2,83	2,72
2015	0,69	2,37	3,03	2,51	1,91	2,32	2,25
2016	0,29	2,67	4,03	3,40	1,95	2,32	2,27
2017	0,52	2,01	2,41	1,71	1,85	2,51	2,23
1993-2017	3,87	3,44	5,10	3,51	3,40	3,75	3,62
2007-2017	2,07	3,32	4,81	3,53	3,32	3,52	3,46
2012-2017	0,98	2,78	4,55	2,80	2,93	3,03	2,97

Bron: DNB, Jaarrekeningen 2017.

7.2.5 Mediane rente uit jaarrekeningen 2017 naar sector, en kapitaalmarktrente

	Jongste tien-jarige staats-lening	Mediane rente					Totaal aantal leningen						
		ZKH	T	GGZ	GHZ	VV	Totaal WLZ (excl. ZKH en T)	ZKH	T	GGZ	GHZ	VV	Totaal WLZ (excl. ZKH en T)
1993	6,35	2,80	-	2,48	3,03	3,15	3,07	13	-	12	13	21	46
1994	6,87	2,49	-	2,50	2,36	2,76	2,75	10	-	8	20	33	61
1995	6,90	5,33	-	3,98	4,03	2,69	3,84	6	-	4	8	14	26
1996	6,15	3,71	-	3,43	3,95	3,85	3,90	17	-	8	19	31	58
1997	5,58	4,69	-	3,80	4,27	5,10	4,75	13	-	10	28	61	99
1998	4,62	4,79	-	5,23	4,60	4,76	4,65	23	-	6	25	70	101
1999	4,65	4,60	-	4,39	4,50	4,62	4,55	15	-	7	22	72	101
2000	5,41	3,74	-	3,15	3,88	4,47	4,04	16	-	13	16	43	72
2001	4,96	3,78	-	3,76	3,84	4,95	3,93	54	-	15	42	43	100
2002	4,89	3,83	-	3,09	2,98	3,62	3,13	37	-	14	40	64	118
2003	4,12	3,16	5,50	2,90	3,50	4,30	3,83	54	2	29	43	93	165
2004	4,09	3,81	-	4,23	2,91	3,94	3,87	62	-	15	42	64	121
2005	3,37	3,49	-	3,08	2,85	3,46	3,34	56	-	20	37	75	132
2006	3,78	3,97	-	4,14	3,89	4,05	4,02	59	-	13	48	95	156
2007	4,29	4,55	5,60	4,74	4,55	4,66	4,65	63	3	18	62	108	188
2008	4,23	4,80	-	4,72	4,61	4,68	4,68	43	-	40	41	96	177
2009	3,69	4,51	-	4,74	4,29	4,66	4,54	64	-	14	33	76	123
2010	2,99	3,49	2,85	3,69	3,69	3,96	3,85	72	1	24	45	117	186
2011	2,98	4,04	-	3,93	3,91	4,01	4,00	92	-	25	59	121	205
2012	1,93	3,70	5,65	3,21	3,20	3,16	3,17	70	4	37	45	93	175
2013	1,96	3,09	5,90	2,78	3,34	3,24	3,26	80	3	16	76	103	195
2014	1,45	3,18	-	2,14	2,67	2,95	2,78	82	-	20	44	105	169
2015	0,69	2,50	3,00	2,84	2,30	2,65	2,60	95	5	20	49	101	170
2016	0,29	2,62	4,00	3,20	2,30	2,60	2,51	113	3	16	73	103	192
2017	0,52	2,25	5,00	2,33	1,97	2,50	2,43	89	7	14	49	119	182
1993-2017	3,87	3,50	4,90	3,58	3,39	3,90	3,70	1 298	28	418	979	1 921	3 318
2007-2017	2,07	3,19	4,60	3,43	3,25	3,46	3,35	800	23	226	514	1 034	1 774
2012-2017	0,98	2,74	4,00	2,65	2,62	2,80	2,75	459	18	86	291	531	908

Bron: DNB, Jaarrekeningen 2017.

7.2.6 Gemiddelde (ongewogen) rente WLZ-concerns (excl. T) uit jaarrekeningen 2017 naar grootteklasse van de totale bedrijfsopbrengsten, en kapitaalmarktrente

	Jongste tienjarige staatslening	Gemiddelde (ongewogen) rente naar grootteklasse totaal bedrijfsopbrengsten				
		tot 25 mln	25 tot 50 mln	50 tot 100 mln	100 tot 150 mln	150 mln en meer
	%					
1993	6,35	2,19	2,27	3,87	3,02	3,99
1994	6,87	3,92	3,31	2,74	2,31	3,21
1995	6,90	1,35	2,95	4,06	4,51	3,52
1996	6,15	2,97	3,59	4,78	2,98	3,62
1997	5,58	5,97	4,32	4,25	4,42	3,99
1998	4,62	4,84	4,51	4,27	4,63	4,51
1999	4,65	3,43	4,46	4,13	4,36	4,37
2000	5,41	5,40	3,65	4,42	4,31	3,43
2001	4,96	4,18	4,08	4,45	4,31	3,84
2002	4,89	3,43	3,11	3,58	3,60	3,45
2003	4,12	4,23	4,01	3,57	3,81	3,41
2004	4,09	3,55	3,50	3,36	3,40	3,39
2005	3,37	3,20	3,00	2,62	3,51	2,85
2006	3,78	3,68	3,89	3,83	3,08	3,24
2007	4,29	4,16	4,26	4,14	4,33	4,18
2008	4,23	4,37	4,34	4,28	4,71	4,41
2009	3,69	4,52	4,05	4,08	4,55	4,22
2010	2,99	3,50	3,81	4,00	3,90	3,70
2011	2,98	4,05	4,29	3,86	3,92	4,22
2012	1,93	4,09	3,66	3,07	3,21	3,19
2013	1,96	4,27	3,05	2,98	3,17	3,07
2014	1,45	3,90	2,88	2,42	2,29	2,56
2015	0,69	4,45	2,18	2,09	2,23	2,04
2016	0,29	3,91	2,15	2,28	1,94	2,45
2017	0,52	4,02	2,02	1,95	1,94	2,91
1993-2017	3,87	4,07	3,55	3,52	3,56	3,48
2007-2017	2,07	4,10	3,33	3,21	3,32	3,30
2012-2017	0,98	4,07	2,53	2,41	2,38	2,60

Bron: DNB, Jaarrekeningen 2017.

7.2.7 Mediane rente WLZ-zorgconcerns (excl. T) uit jaarrekeningen 2017 naar grootteklasse van de totale bedrijfsopbrengsten, en kapitaalmarktrente

	Jongste tienjarige staatslening	Mediane rente naar grootteklasse totaal bedrijfsopbrengsten				
		tot 25 mln	25 tot 50 mln	50 tot 100 mln	100 tot 150 mln	150 mln en meer
	%					
1993	6,35	2,19	2,27	3,50	2,80	3,61
1994	6,87	2,75	2,44	2,53	2,09	2,95
1995	6,90	1,35	2,95	3,76	4,05	3,90
1996	6,15	2,70	3,81	5,86	3,45	3,97
1997	5,58	6,17	4,90	4,59	4,64	4,54
1998	4,62	5,30	4,70	4,68	4,99	4,55
1999	4,65	3,15	4,86	4,45	4,63	5,00
2000	5,41	5,95	3,58	4,40	4,45	3,64
2001	4,96	4,95	3,89	4,94	4,42	3,83
2002	4,89	3,15	3,28	3,13	3,03	3,30
2003	4,12	4,69	4,18	3,65	4,19	3,50
2004	4,09	3,95	3,97	3,91	3,92	3,45
2005	3,37	3,54	3,40	2,85	3,80	2,96
2006	3,78	4,03	4,26	4,03	3,81	3,71
2007	4,29	4,76	4,71	4,69	4,71	4,52
2008	4,23	4,56	4,63	4,78	4,68	4,74
2009	3,69	4,81	4,22	4,48	4,68	4,56
2010	2,99	3,83	3,86	3,95	3,82	3,73
2011	2,98	4,34	4,00	3,92	3,94	4,30
2012	1,93	4,10	3,40	2,94	3,14	3,21
2013	1,96	3,90	3,07	2,90	3,17	3,18
2014	1,45	3,32	2,95	2,50	1,93	2,24
2015	0,69	3,95	2,41	1,86	2,09	1,65
2016	0,29	3,33	2,15	2,20	1,99	1,93
2017	0,52	3,00	2,13	1,30	1,60	2,00
1993-2017	3,87	4,00	3,62	3,62	3,69	3,64
2007-2017	2,07	3,90	3,22	3,14	3,35	3,25
2012-2017	0,98	3,50	2,60	2,37	2,35	2,30

Bron: DNB, Jaarrekeningen 2017.

7.2.8 Rentelasten uit jaarrekeningen 2017 naar sector, en kapitaalmarktrente¹⁾²⁾

	Rentepercentage			Restschuld eind 2016			Rentelasten						
	Jongste tienjarige staatslening	Gemiddelde uit jaarrekening						Jaarrekening			Kapitaalmarktrente		
		GGZ	GHZ	VV	GGZ	GHZ	VV	GGZ	GHZ	VV	GGZ	GHZ	VV
	%			mln euro									
1993	6,35	2,91	3,31	4,08	4,7	5,2	18,8	0,2	0,2	0,8	0,3	0,4	1,4
1994	6,87	2,64	2,77	3,02	4,5	17,7	15,8	0,1	0,6	0,6	0,3	1,3	1,2
1995	6,90	4,15	3,77	3,66	2,2	12,3	8,8	0,1	0,7	0,4	0,2	1,1	0,8
1996	6,15	2,93	3,15	4,06	26,4	17,9	23,9	1,0	0,7	0,9	1,7	1,3	1,6
1997	5,58	3,25	3,50	4,93	12,2	9,3	47,0	0,5	0,4	2,5	0,8	0,7	3,2
1998	4,62	5,05	4,46	4,52	1,3	24,6	61,8	0,2	1,2	2,9	0,2	1,2	3,2
1999	4,65	3,77	4,17	4,27	7,3	15,6	55,4	0,4	0,9	2,8	0,4	0,9	3,2
2000	5,41	2,97	4,01	4,60	8,2	16,4	54,3	0,3	0,7	2,3	0,5	0,9	3,1
2001	4,96	3,71	3,67	4,72	53,6	43,2	58,7	2,1	1,6	2,9	2,6	2,2	3,0
2002	4,89	3,15	2,98	3,83	16,8	38,0	93,3	0,6	1,5	3,9	0,9	2,2	4,9
2003	4,12	2,95	3,63	3,89	37,8	50,1	115,8	1,1	2,1	5,2	1,6	2,2	5,3
2004	4,09	4,03	3,03	3,50	35,4	28,2	106,7	1,7	0,9	4,1	1,9	1,2	4,8
2005	3,37	3,15	2,69	3,11	43,4	52,2	129,7	1,5	1,4	4,9	1,6	1,8	5,1
2006	3,78	3,74	3,29	3,73	35,3	77,4	175,8	1,6	2,4	7,3	1,4	3,1	7,2
2007	4,29	4,56	4,01	4,26	89,3	139,2	224,1	4,8	6,9	11,5	4,5	7,5	11,6
2008	4,23	4,58	4,21	4,41	157,1	87,2	250,6	7,5	3,6	12,1	7,0	3,7	11,0
2009	3,69	4,43	4,15	4,33	53,0	80,5	205,5	2,6	3,5	10,1	2,0	3,1	8,1
2010	2,99	3,58	3,67	3,97	116,8	166,5	468,1	4,6	6,8	20,4	3,7	5,3	14,6
2011	2,98	4,02	3,90	4,16	107,0	320,1	479,7	4,6	14,6	21,7	3,3	10,4	15,0
2012	1,93	3,36	3,40	3,33	253,1	183,7	362,5	9,0	6,8	13,3	5,1	3,7	7,8
2013	1,96	2,87	3,52	3,24	48,5	274,0	488,4	1,6	9,8	16,7	1,0	5,7	10,0
2014	1,45	2,21	2,80	3,03	69,0	143,2	328,8	2,0	3,6	9,7	1,0	2,1	5,0
2015	0,69	2,75	2,69	2,66	167,9	218,8	386,8	4,4	4,4	9,2	1,2	1,6	2,7
2016	0,29	3,44	2,56	2,93	34,9	176,3	339,8	1,3	3,5	8,2	0,1	0,5	1,0
2017	0,52	3,03	2,84	3,25	48,4	156,6	296,2	0,8	2,9	7,5	0,2	0,8	1,5

Bron: DNB, Jaarrekeningen 2017.

¹⁾ Onopgehoogd, alleen op basis van beschikbare detailinformatie leningen.

²⁾ De leningen waarvan zowel restschuld 2016 als restschuld 2017 ontbreken zijn in deze tabel niet meegenomen.

7.2.9 Afleiding rentelasten voor totale populatie op basis van detailinformatie leningen uit jaarrekeningen 2017 naar sector

	GGZ		GHZ		VV	
	Jaarrekening ¹⁾	Totale populatie CBS-statistiek ²⁾	Jaarrekening ¹⁾	Totale populatie CBS-statistiek ²⁾	Jaarrekening ¹⁾	Totale populatie CBS-statistiek ²⁾
	mln euro					
Restschuld 2017	1 469	1 654	2 369	2 611	4 846	5 749
Rentelasten uit jaarrekening 2017	70	72	93	95	231	248

Bron: Jaarrekeningen 2017.

¹⁾ Onopgehoogd.

²⁾ Opgehoogd.

7.3 Tabellen bij hoofdstuk 5

7.3.1 Vergelijking Euribor en normrente van de Nza voor kort krediet

	Euribor Eenmaands	Euribor Driemaands	Euribor Twaalfmaands	Normrente Kort Krediet	Opslag (Normrente Kort krediet -/- Eenmaands Euribor)
	%				
2002	3,3	3,3	3,5	4,9	1,6
2003	2,3	2,3	2,3	3,1	0,8
2004	2,1	2,1	2,3	2,8	0,8
2005	2,1	2,2	2,3	2,9	0,8
2006	2,9	3,1	3,4	3,7	0,8
2007	4,1	4,3	4,5	4,8	0,8
2008	4,3	4,6	4,8	5,0	0,8
2009	0,9	1,2	1,6	2,1	1,3
2010	0,6	0,8	1,4	1,8	1,3
2011	1,2	1,4	2,0	1,9	0,8
2012	0,3	0,6	1,1	1,1	0,8
2013	0,1	0,2	0,5	0,9	0,8
2014	0,1	0,2	0,5	0,9	0,8
2015	-0,1	0,0	0,2	0,7	0,8
2016	-0,3	-0,3	0,0	0,4	0,8
2017	-0,4	-0,3	-0,1	0,4	0,8

Bron: DNB, NZa.

7.3.2 Vergelijking Euribor, jongste tienjarige staatslening en 10-jaars IRS Euro

	Euribor Eenmaands	Jongste tienjarige staatslening	Verskil	10-jaars IRS Euro	Verskil
	%		Procentpunt	%	Procentpunt
1993	7,04	6,35	(0,69)		
1994	5,18	6,87	1,69		
1995	4,33	6,90	2,57		
1996	2,97	6,15	3,18		
1997	3,25	5,58	2,33		
1998	3,39	4,62	1,23		
1999	2,86	4,65	1,79	4,94	2,08
2000	4,24	5,41	1,17	5,80	1,56
2001	4,33	4,96	0,63	5,24	0,91
2002	3,31	4,89	1,58	4,99	1,68
2003	2,35	4,12	1,77	4,21	1,86
2004	2,08	4,09	2,01	4,17	2,09
2005	2,14	3,37	1,23	3,47	1,33
2006	2,94	3,78	0,84	4,01	1,07
2007	4,08	4,29	0,21	4,57	0,49
2008	4,28	4,23	(0,05)	4,50	0,22
2009	0,89	3,69	2,80	3,52	2,63
2010	0,57	2,99	2,42	3,00	2,43
2011	1,18	2,98	1,80	3,08	1,90
2012	0,33	1,93	1,60	1,91	1,58
2013	0,13	1,96	1,83	1,91	1,78
2014	0,13	1,45	1,32	1,38	1,25
2015	(0,07)	0,69	0,76	0,86	0,93
2016	(0,33)	0,29	0,62	0,52	0,85
2017	(0,37)	0,52	0,89	0,83	1,20

Bron: DNB, Wallich & Matthes, Zanders.

Literatuur en bronnen

[Ontwikkelingen rente AWBZ Zorginstellingen 1986-2007](#)

[Ontwikkelingen rente AWBZ Zorginstellingen 1987-2009](#)

[Ontwikkelingen rente AWBZ Zorginstellingen 1987-2010](#)

[Ontwikkelingen rente AWBZ Zorginstellingen 1987-2011](#)

[Ontwikkelingen rente AWBZ Zorginstellingen 1988-2012](#)

[Ontwikkelingen rente AWBZ Zorginstellingen 1989-2013](#)

[Ontwikkelingen rente AWBZ Zorginstellingen 1990-2014](#)

[Ontwikkelingen rente WLZ Zorginstellingen 1991-2015](#)

[Ontwikkelingen rente WLZ Zorginstellingen 1992-2016](#)

[Door CBS geaggregeerde statistieken zorginstellingen o.b.v. DigiMV-data \(2006 t/m 2014\)](#)

[Door CBS geaggregeerde statistieken zorginstellingen o.b.v. DigiMV-data \(vanaf 2015\)](#)

Begrippen

Aflossingsverplichtingen langlopende leningen – Totaal leningen met oorspronkelijke looptijd van meer dan één jaar, en een resterende looptijd van minder dan één jaar.

Afschrijvingen – De waardevermindering van duurzame productiemiddelen, zoals machines, gebouwen, vervoermiddelen en software, als gevolg van normale slijtage en voorzienbare economische veroudering.

Aibor – Voorloper van Euribor. Aibor was tot 1 januari 1999 de rente waartegen een aantal banken elkaar afrekenden.

Crediteuren – Openstaande rekeningen voor geleverde producten of diensten die nog betaald moeten worden door de zorginstelling.

Euribor – Euro Interbank Offered Rate – Euribor is het rentetarief waartegen een groot aantal Europese banken elkaar leningen in euro's verstrekt. Binnen Euribor zijn er diverse rentetarieven, met verschillende looptijd; o.a. eenmaands, driemaands, twaalfmaands.

Financiële lasten – Rentelasten, de kosten van leningen, het verlies op deelnemingen en het verlies op beleggingen.

Financieringsoverschot – Schulden uit hoofde van financieringsoverschot. Het financieringsverschil is het geaccumuleerde verschil tussen het wettelijk vastgestelde jaarlijkse budget voor AWBZ- en Zvw-zorg en de daarop ontvangen vergoedingen. In het geval van een negatief financieringsverschil (oftewel meer ontvangen dan volgens het budget vastgesteld) is sprake van een schuld genaamd 'financieringsoverschot'.

Geldmarktrente – Rente op leningen/beleggingen met een relatief korte looptijd (1 tot 12 maanden).

Jongste tienjarige staatslening – Volledige naam is 'kapitaalmarktrente van de jongste 10-jarige staatslening'. Dit is de gemiddelde kapitaalmarktrentevoet, afgemeten aan het rendement op de jongste tienjarige staatslening (bron: DNB).

Kapitaalmarkt – Onder de kapitaalmarkt wordt de markt verstaan waarop waardepapieren verhandeld worden met een looptijd van meer dan 1 jaar.

Kapitaalmarktrente – Lange rente.

Kapitaallasten – Som van de afschrijvingen, kosten van huur en lease van kapitaalgoederen en financiële lasten.

Kortlopende schulden – Verplichtingen die in het komende boekjaar moeten worden nagekomen (exclusief schulden uit hoofde van bekostiging).

Kortlopende schulden aan kredietinstellingen – Verplichtingen bij kredietinstellingen. Een kredietinstelling is een bedrijf met rechtspersoonlijkheid dat zich hoofdzakelijk bezig houdt met financiële bemiddeling, dat wil zeggen het aantrekken, omzetten en uitzetten van financiële middelen.

Langlopende schulden – Verplichtingen die voor een periode langer dan een jaar zijn aangegaan en waarvan de omvang vaststaat.

Nominale rente – De marktrente, die wordt gevormd door de reële rente en het verdisconteerde inflatiepercentage.

Normrente – Door de NZa vergoede rente aan zorginstellingen.

Overige bedrijfslasten – Totale bedrijfslasten exclusief afschrijvingen en huur/lease kapitaalgoederen.

Reële rente – Rente gecorrigeerd voor de inflatie. (Reële rente = Nominale rente -/- inflatie).

Schulden uit hoofde van bekostiging

Schulden uit hoofde van financieringsoverschot, transitieregeling medisch specialistische zorg, honorariumplafond en macrobeheersinstrument.

Het financieringsverschil is het geaccumuleerde verschil tussen het wettelijk vastgestelde jaarlijkse budget voor AWBZ- en Zvw-zorg en de daarop ontvangen vergoedingen. In het geval van een negatief financieringsverschil (oftewel meer ontvangen dan volgens het budget vastgesteld) is sprake van een schuld genaamd 'financieringsoverschot'.

De schulden uit hoofde van de transitierегeling medisch specialistische zorg betreft het verschil tussen de gerealiseerde omzet uit prestatiebekostiging en de omzet die behaald zou zijn onder de oude bekostigingssystematiek.

Schulden uit hoofde van honorariumplafond. Voor de niet in loondienst werkzame medisch specialisten is m.i.v. 1 januari 2012 per ziekenhuis een zogenaamd honorariumplafond van kracht. Dit plafond stelt een maximum aan de door de vrijgevestigde medisch specialisten te ontvangen honoraria. Een eventuele overschrijding van dit plafond dient het ziekenhuis in te houden op de doorbetalingen aan de vrijgevestigde medisch specialisten en deze overmaat op beschikking van de NZa af te dragen aan het Zorgverzekeringsfonds.

Schulden uit hoofde van macrobeheersinstrument. Het macrobeheersinstrument wordt door de minister van VWS ingezet om overschrijdingen van het macrokader zorg terug te vorderen bij instellingen voor medisch specialistische zorg.

Totale bedrijfsopbrengsten – De opbrengsten uit de eigenlijke bedrijfsvoering, i.c. de verkopen van goederen en diensten, alsmede de waarde van voorraadmutaties, geactiveerde productie voor het eigen bedrijf, subsidies en schadeuitkeringen.

Totale bedrijfslasten – De kosten die zijn gemaakt om de bedrijfsopbrengsten te realiseren, te weten de inkoopwaarde van de omzet, de arbeidskosten, de afschrijvingen op vaste activa en de zogenaamde overige bedrijfskosten.

Voorzieningen – Onderdeel van het vreemd vermogen waarvan de omvang of het moment van afwikkeling onzeker is. Bijvoorbeeld onderhoudsvoorzieningen.

Werkelijke rente – De rente die zorginstellingen werkelijk hebben betaald. Dit in tegenstelling tot de normrente.

Trefwoorden

Rente, Wlz, AWBZ, werkelijke lasten, NZa, langlopende leningen, kortlopende leningen, vastgoed.

Afkortingen

ABR – Algemeen bedrijfsregister van het CBS, gebaseerd op het Handelsregister van de Kamer van Koophandel.

AWBZ – Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten – Tot 2015 de wettelijke verzekering voor de kosten van langdurige zorg aan mensen met een ernstige beperking door ouderdom, een chronische ziekte, een handicap of langdurige psychische problemen. Iedereen die in Nederland woonde of werkte was automatisch verzekerd voor deze zorg. Vanaf 2015 wordt de voormalige AWBZ-zorg gefinancierd uit andere wetten: de Wet langdurige zorg (Wlz), Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), Zorgverzekeringswet (Zvw) en Jeugdwet.

GGZ – Geestelijke gezondheidszorg (inclusief verslavingszorg) – Psychiatrische ziekenhuizen, Riagg's, RIBW's en geïntegreerde instellingen. Vanaf 2015 wordt uitsluitend de populatie GGZ met overnachting gevolgd.

GHZ – Gehandicaptenzorg – Dagverblijven en tehuizen.

IRS – Interest Rate Swap – Een ruiltransactie die geschiedt op een (internationale) financiële markt, waarbij partijen de rentebetalingen gedurende de looptijd, of een deel van de looptijd, tegen elkaar ruilen. Na het verstrijken van deze tijd worden ze weer teruggenomen, zodat bijvoorbeeld het koersrisico wordt uitgesloten en beide partijen kunnen profiteren van een comparatief voordeel dat een van de partijen geniet.

SBI – StandaardBedrijfsIndeling – De SBI is gebaseerd op de indeling van de Europese Unie (Nomenclature statistique des activités économiques dans la Communauté Européenne, afgekort: NACE) en op die van de Verenigde Naties (International Standard Industrial Classification of All Economic Activities, afgekort: ISIC). Deze indelingen worden ongeveer eens in de 15 jaar geactualiseerd. De structuur van de SBI bestaat uit vijf cijfers, waarbij de eerste vier cijfers, op een aantal uitzonderingen na, gelijk zijn aan de NACE. Op het niveau van de afdelingen, aangegeven door twee cijfers, stemmen SBI en NACE overeen met de ISIC.

T – Thuiszorg – Onderdeel van SBI 'Verpleging, Verzorging en Thuiszorg (VVT). Zie voor een uitleg over de splitsing van Verpleging en Verzorging en Thuiszorg de uitleg bij VVT – Verpleging, Verzorging en Thuiszorg.

VV – Verpleging en Verzorging – Onderdeel van SBI 'Verpleging, Verzorging en Thuiszorg (VVT)'. Zie voor een uitleg over de splitsing van Verpleging en Verzorging en Thuiszorg de uitleg bij VVT – Verpleging, Verzorging en Thuiszorg.

VVT – Verpleging, Verzorging en Thuiszorg – Op Statline wordt verpleging, verzorging en thuiszorg (VVT) als één sector gerekend. Om voor dit rapport toch getallen voor de verpleging en verzorging enerzijds en de thuiszorg anderzijds te berekenen, is deze sector gesplitst. VVT-concerns zijn in de sector verpleging en verzorging (VV) geplaatst als zij binnen de SBI '8710 Verpleeghuizen' of '87302 Verzorgingshuizen' vallen. De sector thuiszorg (T) bestaat uit ondernemingen in de SBI '88101 Thuiszorg' met de kanttekening dat ondernemingen met meer intramurale Wlz-budgetten dan extramurale Wlz-budgetten bij de VV zijn meegeteld.

Wlz – Wet langdurige zorg – Wettelijke verzekering voor de kosten van langdurige zorg en verblijf voor kwetsbare ouderen en mensen met een beperking. Het gaat om personen die blijvend 24 uur per dag zorg in de nabijheid en/of permanent toezicht nodig hebben. De Wet langdurige zorg verving per 1 januari 2015 de AWBZ.

ZKH – Ziekenhuizen – Academische, algemene en categorale ziekenhuizen en revalidatie-instellingen.

Zvw – Zorgverzekeringswet – Wet die een verplichte basisverzekering regelt voor kortdurende, op genezing gerichte zorg voor iedereen die rechtmatig in Nederland woont of hier loon- of inkomstenbelasting betaalt. Deze wet is op 1 januari 2006 in werking getreden en vervangt o.a. de Ziekenfondswet (ZFW).

Verklaring van tekens

Niets (blanco)	Een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
.	Het cijfer is onbekend, onvoldoende betrouwbaar of geheim
*	Voorlopige cijfers
**	Nader voorlopige cijfers
2017-2018	2017 tot en met 2018
2017/2018	Het gemiddelde over de jaren 2017 tot en met 2018
2017/'18	Oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz., beginnend in 2017 en eindigend in 2018
2015/'16-2017/'18	Oogstjaar, boekjaar, enz., 2015/'16 tot en met 2017/'18

In geval van afronding kan het voorkomen dat het weergegeven totaal niet overeenstemt met de som van de getallen.

Colofon

Uitgever

Centraal Bureau voor de Statistiek
Henri Faasdreef 312, 2492 JP Den Haag
www.cbs.nl

Prepress

Centraal Bureau voor de Statistiek

Ontwerp

Edenspiekermann

Inlichtingen

Tel. 088 570 70 70
Via contactformulier: www.cbs.nl/infoservice

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen/Bonaire, 2018.
Verveelvoudigen is toegestaan, mits het CBS als bron wordt vermeld.